

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Úřad práce jako plátce dávek nepojistných systémů sociálního zabezpečení

Předkládá: Bc. Karolína Šimová

Vedoucí diplomové práce: Bc. et Mgr. Ilona Kostadinovová

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2018/2019

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Karolína ŠÍMOVÁ**
Osobní číslo: **R17N0047P**
Studijní program: **N6807 Veřejná správa**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Název tématu: **Úřad práce jako plátce dávek nepojistných systémů sociálního zabezpečení**
Zadávající katedra: **Katedra veřejné správy**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Vznik a úloha Úřadu práce
3. Vývoj soc. zabezpečení a vznik nepojistných soc. dávek
4. Charakteristika jednotlivých systémů - druhy dávek
5. Závěr

Rozsah grafických prací:
Rozsah kvalifikační práce: **cca 60 stran**
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:
viz zvláštní seznam

Vedoucí diplomové práce: **Bc. et Mgr. Ilona Kostadinovová**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2018**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2019**

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 17. srpna 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Úřad práce jako plátce dávek nepojistných systémů sociálního zabezpečení“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

.....
Bc. Karolína Šímová

V Plzni dne

Ráda bych poděkovala mé vedoucí práce Bc. et Mgr. Ilona Kostadinovové za její rady a čas, který mi věnovala při řešení dané problematiky. V neposlední řadě také děkuji všem ostatním, kteří mi věnovali svůj čas, práci si přečetli a sdělili mi své názory.

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Teoretická část	4
3	Vznik a úloha Úřadu práce.....	4
3.1	Historie a vznik Úřadu práce České republiky	4
3.1.1	Historie	4
3.1.2	Vznik	4
3.2	Úloha Úřadu práce České republiky.....	5
4	Vývoj sociálního zabezpečení a vznik nepojistných sociálních dávek.....	8
4.1	Kořeny sociálního zabezpečení	8
4.2	Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1918-1938 v ČSR.....	11
4.3	Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1939-1945	13
4.4	Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1946-1948	13
4.5	Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1949–1989.....	14
4.6	Vývoj sociálního zabezpečení po roce 1989	15
5	Druhy dávek jednotlivých systémů.....	18
5.1	Dávky pomoci v hmotné nouzi.....	18
5.1.1	Příspěvek na živobytí	20
5.1.2	Doplatek na bydlení.....	22
5.1.3	Mimořádní okamžitá pomoc	25
5.2	Dávky státní sociální podpory	27
5.2.1	Přídavek na dítě	28
5.2.2	Příspěvek na bydlení	29
5.2.3	Porodné.....	31
5.2.4	Rodičovský příspěvek	31
5.2.5	Pohřebné.....	32
6	Praktická část	33
6.1	Cíl praktické části	33
6.2	Místo uskutečnění průzkumného šetření	33
6.3	Stanovení hypotézy.....	33
6.3.1	Hypotézy	34
6.4	Použité metody	34
6.5	Popis zkoumaného vzorku.....	35
6.6	Průběh dotazování	35

6.7	Vyhodnocení průzkumu.....	36
6.7.1	Otázka č. 1	36
6.7.2	Otázka č. 2.....	36
6.7.3	Otázka č. 3	38
6.7.4	Otázka č. 4.....	39
6.7.5	Otázka č. 5	40
6.7.6	Otázka č. 6.....	42
6.7.7	Otázka č. 7.....	44
6.7.8	Otázka č. 8.....	45
6.7.9	Otázka č. 9.....	47
6.7.10	Otázka č. 10.....	48
6.7.11	Otázka č. 11	51
6.7.12	Otázka č. 12.....	53
6.7.13	Otázka č. 13.....	54
6.8	Porovnání dávek pomoci v hmotné nouzi na Slovenku a v České republice	56
6.8.1	Dávka v hmotnej núdzi.....	56
6.8.2	Ochranný príspevok	58
6.8.3	Aktivizačný príspevok.....	58
6.8.4	Príspevok na nezaopatrené dieťa.....	59
6.8.5	Príspevok na bývanie.....	60
7	Závěr	61
8	Resumé.....	64
9	Zdroje.....	65
10	Seznam použitých symbolů a zkratek	67
11	Přílohy	68
11.1	Příspěvek na živobytí.....	68
11.2	Dotazník pro první skupinu	72
11.3	Dotazník pro druhou skupinu	74

1 Úvod

Cílem této práce je v teoretické části popsat dávky pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory, jakožto soubor dávek, které vyplácí Úřad práce, a které se podílí na úhradě základních životních potřeb rodin, dětí, ale také jednotlivců a úhradu nákladů spojených s bydlením.

Praktická část se věnuje zjišťování informovanosti o existenci a možnostech výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi jak veřejnosti, tak samotných žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi.

Pracuji již druhým rokem na Úřadě práce na oddělení dávek pomoci v hmotné nouzi Plzeň, na adrese Klatovská třída 200e, a tudíž mohla být přítomna průzkumu, který probíhal právě na tomto úřadě. Nemohu posoudit dávky pomoci v hmotné nouzi z pohledu žadatele, jelikož jsem o tyto dávky nikdy nežádala, ale z pohledu sociálního pracovníka jej můžu hodnotit jako vykonavatel. Také můžu hodnotit názory veřejnosti, přístup veřejnosti či samotných klientů k dávkám a význam využití dávek pomoci v hmotné nouzi a porovnávat je s realitou.

Na oddělení hmotné nouze pracuji jako sociální pracovník od 1.7. 2017. Za tuto dobu se setkala jen s pár novelizacemi. Nejaktuálnější novela se týká zadávání vyúčtování energií a služeb do programu, které je komplikovanější než samotná výplata dávek pomoci v hmotné nouzi. V roce 2017 nastala jedna z největších novel a to taková, že výplata dávky příspěvek na živobytí bude v kombinované platbě u osob, které za posledních 12 měsíců pobírají dávku příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců. Dávka v tzv. stravenkách se vyplácí ve výši 35–65 % výše dávky Příspěvku na živobytí. Tato úprava byla novelizovaná od 1.1.2019, a to tak, že výplata v kombinované platbě se nevztahuje na osoby, které např. mají přiznanou invaliditu III. stupně, pečují o nezaopatřené dítě do 10 let věku, které má I. stupeň závislosti a u osob starších 10 let musí být stupeň závislosti ve II., III. a IV. stupni.

Dnes se dávky jak hmotné nouze, tak státní sociální podpory vyplácejí v menším počtu, jelikož nezaměstnanost¹ je na nejnižší úrovni, která kdy byla zaznamenána. Pravidla, které jsou mnohdy nesplnitelné pro některé žadatele, se neustále zpřísnují, ale některé dávky jsou stále demotivující pro některé osoby, aby se postaraly samy o sebe. Zažívám při své práci mnohdy stavy, kdy tomu, komu

---

¹ *Integrovaný portál MPSV: Statistiky nezaměstnanosti* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

bych opravdu chtěla pomoci, tak nemůžu pomoci a naopak, evidentně lidem, kteří pomoc nepotřebují a snaží se systém obejít, jak jim to jen umožňuje, tak pomáhám.

Stát nemá v současné situaci dostatek finančních prostředků, a tak se snaží omezovat výdaje v sociální oblasti, novelizuje a mění předpisy, snaží se zapojit soukromý sektor, aby se lidé naučili převzít odpovědnost o svou rodinu a zabezpečit ji sám, anebo alespoň s daleko menší podporou státu.

Práci jsem rozdělila do čtyř kapitol, z nichž první kapitola práce se věnuje samotné historii, vzniku a vývoji Úřadu práce jako takového. V roce 2011 vznikl Úřad práce tak jak ho známe dnes na základě zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky, do té doby fungovalo v České republice 76 úřadů. Tato kapitola se také věnuje úloze Úřadu práce, generálního ředitelství, krajských poboček a také kontaktních pracovišť.

Druhá kapitola se věnuje vývoji sociálního zabezpečení a vznik nepojistných sociálních dávek. Vývoj sociálního zabezpečení začal již ve středověku, kdy se vytvářely svépomocné spolky, které podle prvních zmínek, pocházejí již z 15. století. Ještě před zřizování nějakých spolků se společnost postarala o své nemocné či přestárlé příslušníky tak, že je ponechala ve své rodině. Další vývoj nastal v letech 1918-1938 v ČSR a následně v letech 1939-1945, 1946-1948, 1949-1989 a po roce 1989.

Ve třetí kapitole vyjmenovávám a popisuji jednotlivé dávky pomoci v hmotné nouzi a státní sociální podpory. Nejdříve třetí kapitola pojednává o dávkách pomoci v hmotné nouzi obecně a později konkrétně popisuje jednotlivé dávky, vznik nároku na tyto dávky a jejich výši. U dávek pomoci v hmotné nouzi je nutné docházet každý měsíc na Úřad práce, oddělení dávek pomoci v hmotné nouzi a dokládat veškeré rozhodné skutečnosti, které jsou nutné při vyhodnocování jednotlivých dávek. Pouze mimořádná okamžitá pomoc se vyplácí jednorázově a bezodkladně.

Dávky státní sociální podpory jsou také uvedeny ve třetí části, kde je rozdíl především v tom, že klienti na Úřad práce dochází jedenkrát za tři měsíce a dokládají se rozhodné skutečnosti za předchozí kalendářní čtvrtletí, tzn. za tři předchozí měsíce. Nejvíce práce mají tedy pracovníci na oddělení státní sociální podpory v lednu, dubnu, červenci a říjnu, kdy si přijdou vyřídit dávky státní sociální podpory téměř všichni, kteří pobírají tyto dávky. Jednotlivé pracovnice tak za jeden den vyřídí až 70 žádostí.

A ve čtvrté části se věnuji své praktické části, která spočívá ve vyhodnocování dotazníku, přičemž dotazování probíhalo v období od 10. prosince 2018 do 14. ledna 2019, kdy bylo zajištěno, že se klienti dostaví na pobočku Úřadu práce, oddělení hmotné nouze, jelikož budou chtít být vyplaceni ještě před Vánočními svátky. Další částí praktické části je zhodnocení dávek pomoci v hmotné nouzi, které se vyplácí na Slovensku. Dávek pomoci v hmotnej nůdzi, jak se nazývají dávky na Slovensku, je celkem pět typů a mnohé český systém dávek pomoci v hmotné nouzi vůbec nezná.

2 Teoretická část

3 Vznik a úloha Úřadu práce

Jako základní článek služeb zaměstnanosti vznikl v roce 1990 úřad práce přijetím zákonného opatření předsednictva ČNR č. 306/1990 Sb., o zřízení úřadů práce. Dříve měli na starosti věci pracovních sil okresní národní výbory, od roku 1990 přešla působnost právě na úřady práce.

Změnám, ke kterým došlo díky přijetí výše uvedeného zákona, se věnuje tato kapitola, včetně vzniku Úřadu práce České republiky (dále jako „Úřad práce“ nebo „ÚP ČR“), historie a úlohy ve vztahu k sociálnímu zabezpečení.

3.1 Historie a vznik Úřadu práce České republiky

3.1.1 Historie

Dle zřízení úřadů práce byl zákonným opatřením předsednictva ČNR č. 306/1990 Sb. institucionálně zabezpečen trh práce, poté 1.2.1992 vstoupil v účinnost zákon o zaměstnanosti.

V roce 1990 fungovalo v České republice 76 úřadů práce, které se nacházeli ve všech okresech a v hlavním městě Praze. Dále v roce 1996 vznikl nový okres Jeseník a tímto stoupl počet úřadů práce na 77. V roce 2003 došlo k ustanovení krajských orgánů samosprávy, kdy bylo 14 úřadů práce pověřeno výkonem státní politiky zaměstnanosti ve svém krajském území. Později v roce 2004 byly nuceny úřady práce převzít agendu Státní sociální podpory od obcí s rozšířenou působností. V Praze k tomuto opatření došlo až v roce 2009.

K tomuto opatření došlo kvůli snaze zajistit bezproblémové fungování systému státní sociální podpory, ať již z důvodu personálního nebo úspory nákladů.

2

3.1.2 Vznik

Následně v roce 2011 se úřad práce změnil jak organizačně, tak v uspořádání. Dle zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky vzniká centralizovaný Úřad práce ČR, kde v čele je generální ředitel. Pod vedením generálního ředitele funguje 14 krajských poboček v jednotlivých krajích, které

---

² *Integrovaný portál MPSV: Úřad práce České republiky* [online]. [cit. 2019-01-10]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup/historie>

mají pod sebou další kontaktní pracoviště.³ Dle §3 úřady práce řídí generální ředitel, krajskou pobočku řídí ředitel krajské pobočky, dále výběr, jmenování a odvolání generálního ředitele a ředitele krajské pobočky se řídí zákonem o státní službě⁴. Krajské pobočky mají na starosti aktivní politiku zaměstnanosti a kontaktní pracoviště mají na starosti zprostředkování práce a agendu státní sociální podpory. Úřad práce je od této doby jediným výplatním místem pro všechny nepojistné dávky. Úřad práce je tak důležitou institucí, jejíž cílem je zajistit udržitelnost systému nepojistných sociálních dávek, nastavuje spravedlivý a efektivní systém. Před změnou bylo na samostatných úřadech práce 8.136 zaměstnanců, díky převodu agend počet klesl o 1.953 zaměstnanců. Zvýšení zaměstnanců schválila vláda České republiky v srpnu 2013 o 700 zaměstnanců.⁵

3.2 Úloha Úřadu práce České republiky

Zákon č. 73/2011 Sb. byl zřízen podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Úřad práce ČR je správním úřadem s celostátní působností a je účetní jednotkou. Ministerstvo práce a sociálních věcí řídí Úřad práce ČR a je jeho nadřízeným správním úřadem.

Úloha Úřadu práce ČR je vymezena v §4 zákona č. 73/2011 Sb. a plní úlohy v oblastech:

1. zaměstnanosti
2. ochrany zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele
3. státní sociální podpory
4. dávek pro osoby se zdravotním postižením
5. příspěvku na péči
6. pomoci v hmotné nouzi
7. inspekce poskytování sociálně-právní ochrany
8. dávek pěstounské péče⁶

Generální ředitelství Úřadu práce dle MPSV plní úkoly v oblastech:

1. kontroluje a řídí činnost krajských poboček Úřadu práce ČR,
2. metodicky koordinuje a usměrňuje výkon krajských poboček,

---

³ Zákona č. 73/2011 Sb., §2

⁴ Zákona č. 73/2011 Sb., §3

⁵ *Integrovaný portál MPSV: Úřad práce České republiky* [online]. [cit. 2019-01-10]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup/historie>

⁶ Zákona č. 73/2011 Sb., §4

3. zabezpečuje metodické řízení a koordinaci, financování opatření a nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti,
  4. zastupuje ČR ve Výboru EU a řídí Evropské služby zaměstnanosti EURES,
  5. organizuje a zabezpečuje v součinnosti s dalšími složkami státní správy poskytování investičních pobídek,
  6. uděluje a odmítá povolení fyzickým a právnickým osobám ke zprostředkování zaměstnání,
  7. zprostředkování systémových projektů fondů EU a spolupracuje na přípravě národních,
  8. stanoví zásady řádné správy a nakládání s majetkem, zajišťuje investiční činnosti,
  9. plní úkoly v oblasti, krizového řízení, bezpečnosti a řízení rizik,
  10. zajišťuje interní audit,
  11. zajišťuje úkony v oblasti vzdělávání zaměstnanců a personalistiky
- Krajské pobočky Úřadu práce jsou organizačními útvary a plní v rámci kraje, dle MPSV, tyto úkoly:

1. ve spolupráci s kontaktními pracovišti vytváří podmínky pro provádění státní politiky zaměstnanosti,
2. spolupracují s územními samosprávnými celky, jejich orgány a sociálními partnery při zabezpečování zaměstnanosti, rozvoje lidských zdrojů, mobility pracovních sil a rozvoje sociální ochrany,
3. pro Úřad práce realizují projekty, kde jsou zapojeny i krajské pobočky do realizace národních a systémových projektů,
4. zajišťují ochranu zaměstnanců v agendě ochrany při platební neschopnosti zaměstnavatele v rámci kraje,
5. vyhodnocují situaci, monitorují situaci na trhu práce, dále přijímají opatření na ovlivnění poptávky a nabídky práce, vedou evidenci volných pracovních míst,
6. zprostředkovávají zaměstnání pro uchazeče a zájemce o zaměstnání, poskytují poradenské služby,
7. uchazečům také zajišťují rekvalifikace, poskytují služby pracovní rehabilitace,
8. na aktivní politiku zaměstnanosti poskytují příspěvky, zabezpečují výkon agendy plnění povinného podílu zaměstnanců se ZP a podporují zaměstnanost těchto osob,

9. zajišťují výplatu nepojistných sociálních dávek, podpor v nezaměstnanosti a příspěvků APZ,
10. zabezpečují zaměstnávání občanů ČR v zahraničí, výkon agendy zahraniční zaměstnanosti, evidenci a zaměstnávání občanů EU a cizinců v ČR,
11. zajišťují podporu v nezaměstnanosti a při rekvalifikaci, nepojistných sociálních dávek, také povoluje výkon činnosti dítěte,
12. zajišťuje agendu inspekce sociálních služeb,
13. a v neposlední řadě zajišťují agendu dávek pěstounské péče dle zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Kontaktní pracoviště jsou organizační útvary krajských poboček. Dále jsou jeho součástí detašovaná pracoviště, či dislokovaná územní pracoviště, popř. výjezdní pracoviště. Plní v oblasti evidence uchazečů o zaměstnání, zprostředkování zaměstnání a zájemců o zaměstnání tyto úkoly:

1. sleduje volná pracovní místa a podává o nich informace, aktualizuje je a vyhledává informace o volných pracovních místech,
2. vede evidenci zájemců o zaměstnání a uchazečů o zaměstnání,
3. rozhoduje o vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání a rozhoduje o nezařazení do evidence,
4. ověřuje a vydává správní rozhodnutí v oblasti zprostředkování zaměstnání
5. vyhledává vhodné pracovní zařazení pro uchazeče o zaměstnání a také pro zdravotně postižené, spolupracuje s oddělením zaměstnanosti krajské pobočky,
6. projednává s uchazeči o zaměstnání jejich možnosti o zařazení do kurzu rekvalifikace, provádí průzkum zájmu uchazečů,
7. podílí se na sociálně profesním a právním poradenství v oblasti zaměstnanosti,
8. sjednává a vypracovává individuální akční plány.

Dále kontaktní pracoviště plní v oblasti podpory v nezaměstnanosti tyto úkoly:

1. rozhoduje o přiznání podpory v nezaměstnanosti, při rekvalifikaci a o její výši,
2. dle §44 zákona o zaměstnanosti rozhoduje ve správním řízení o přiznání kompenzace odstupného,

3. zpracovává řádné a mimořádné podpory v nezaměstnanosti a podpory v rekvalifikaci,
4. vydává potvrzení uchazečům o zaměstnání vč. zdravotně postižených, která jsou vymezená platnou právní úpravou.

V oblasti nepojistných sociálních dávek plní kontaktní pracoviště úkoly správního orgánu prvního stupně dle zákona o pomoci v hmotné nouzi, zákona o státní sociální podpoře, zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, zákona o sociálních službách, a zákona o sociálně-právní ochraně dětí, zejména:

1. rozhoduje o přiznání příslušné dávky ve správním řízení,
2. eviduje žádosti o dávky v informačním systému, předává odvolání nadřízenému orgánu, pokud neprovedl autoremeduru ve své kompetenci,
3. zpracování řádné i mimořádné výplaty dávek,
4. z přiznaných dávek provádí exekuci,
5. pro účely nepojistných sociálních dávek vyřizuje agendu posouzení zdravotního stavu,
6. zajišťuje agendu dávek péčovské péče.⁷

4 Vývoj sociálního zabezpečení a vznik nepojistných sociálních dávek

4.1 Kořeny sociálního zabezpečení

Sociální zabezpečení občanů je závislé na sociálních událostech, jako jsou např. úraz, nemoc, mateřství, stáří, invalidita, ztráta živitele, tyto události jsou problémem všech společností. Ekonomické formy ovlivňují způsob a úroveň života těch, kteří pracují, ale i těch, kteří nemohou pracovat z různých důvodů, buď jsou příliš mladí anebo příliš staří, nemocní, po úrazu, invalidní či jinak indisponovaní.

Na formě a úrovni řešení sociálních problémů závisí ekonomická nutnost dané společnosti, ale další faktory, jako jsou struktura obyvatelstva, morální

---

⁷ Integrovaný portál MPSV: O Úřadu práce České republiky [online]. [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup>

a etnické názory, zájem občanů, intenzita prosazování zájmu, lékařská věda a hygienická kultura obyvatelstva.⁸

Dříve se společnost postarala o své nemocné či přestarlé příslušníky tak, že je ponechala ve své užší či širší rodině. Naproti tomu v otrokářské společnosti neměl otrok žádná práva a byl majetkem svého pána. Proto když se staral o svého nemocného či zraněného otroka, staral se tak vlastně o svůj majetek. Když otrokářská společnost končila, společnost si vytvářela spolky, které měly za úkol podporovat nemocné či umírající obyvatelstvo.

Jako jedno z prvních opatření proti chudobě lze uvést rozdávání chleba, které nařídil římský císař ve starém Římě a vzniklo heslo „chléb a hry“. Péče o práce neschopné bylo dlouho považováno za záležitost soukromou a církevní, ale už ve středověku dochází k určitému řešení.

Ve středověku začínají být vytvářeny svépomocné spolky, které jsou podpůrné a jejichž úkole je pomáhat starým, práceneschopným členům a podporovat jejich rodiny či pozůstalé. Podpůrné spolky vznikaly nejdříve mezi horníky, vznikala tzv. hornická bratrstva. Byly řízené těžaři a byly to spolky náboženské a stavovské. První zmínky o existenci těchto spolků pocházejí již z 15. století. Rada starších horníků obvykle spravovala podpůrné pokladny, do těchto pokladen přispívali horníci, kterým se finanční příspěvky strhávali z mezd, ale přispívali také těžaři. První prokazatelný záznam o existenci podpůrné pokladny pochází z roku 1527, za císaře Ferdinanda I., který potvrdil statut pokladny.⁹

Další spolky byly zřizovány pro řemeslnické cechy a tovaryšská bratrstva. Předchůdcem odborových organizací byla hornická bratrstva, která se přeměňovala v zájmovou a sociální instituci horníků. V roce 1854 došlo k povinnému zřizování bratrských pokladen v dolech a tím bylo zajištěno sociální pojištění horníků, které v Československu existovalo až do roku 1948.

V 19. století spolky, které byly zakládány v průmyslových závodech, začaly plnit funkci odborovou a politickou, byly podpůrné pro zaměstnance.¹⁰

Na území dnešní České republiky dochází v 17. století k úpravám péče o staré a nemocné osoby. Patent o tulácích a žebrácích byl přijat v roce 1661

---

⁸ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 25-26 ISBN 978-80-7400-322-6.

⁹ KALENSKÁ, Marie aj. *Československé právo sociálního zabezpečení: vysokošk. učebnice pro stud. právnických fakult.* 1. vyd. Praha: Panorama, 1986. s. 40 Učebnice / Panorama.

¹⁰ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 26-27 ISBN 978-80-7400-322-6

a umožňoval obcím právo žebrať pouze práce neschopným občanům, tzv. chudině. O nemocné, chudé a práce neschopné osoby pečovala do roku 1785 církve, v tomto roce bylo vydáno nařízení pro Království české. Tuto povinnost církvi uložila vrchnost. I po vydání nařízení pro Království české měla církev velký význam v oblasti organizování a provádění péče u chudé. Josef II. zřídil, dle jednotlivých farností, chudinské ústavy, které vedly „otcové chudých“, ti byli voleni obyvatelstvem a pomáhali faráři. Za veřejné činitele byli „otcové chudých“ prohlášeni až s nařízením z roku 1803.¹¹

Povinnost pečovat o chudé byla později přenesena na obce. V českých zemích byla v roce 1868 uzákoněna zásada, že péče se bude poskytovat chudým s domovským právem. Touto zásadou se chudinská správa stala součástí veřejné obecní správy. Chudinská péče zahrnovala ubytování v obecních chudobincích a pastouškách a nejnutnější stravu. V Anglii byla poprvé normou upravena práva na žebrotu a organizovaná chudinská péče od obce. Alžběta I. v roce 1601 nařídila, aby obce vybíraly daně na chudé a tím by měli následovat Londýn. Toto nastalo z důvodu vyhánění rolníků a nárůstem napětí ve společnosti.

K rozsáhlé reformě státní správy došlo za vlády Marie Terezie ve 2. polovině 18. století. Do této doby byli ve vysokých úřadech pouze šlechtici, reformou nastoupili do vysokých úřadů laické elementy (profesionálové). Budování laického aparátu přineslo problémy, např. jak zajistit úředníky pro případ stáří či nemoci. Byl rozdíl v tom, že šlechtici měli svoje statky a mohli tak využít svého majetku a bohatství pro případ nemoci či stáří, ale laičtí zaměstnanci se museli spoléhat pouze na své platy. Jako nedostačující se ukázalo i to, že jim byly udělovány statky a hodnosti. Byly proto vydány dva pensijní normály. První v roce 1771 pro sirotky a vdovy po zaměstnancích, kteří věrně sloužili a druhý v roce 1781 pro zaměstnance, kteří se po alespoň deseti letech stali práce neschopnými. Za Josefa II. a Marie Terezie došlo k zabezpečení státní byrokracie.¹²

Základ sociálnímu zaopatření, nebo také státnímu zaopatření položily pensijní normály. Státní zaopatření patří mezi velice staré systémy. Byly zavedeny již ve středověku pro vysloužilé vojáky a jejich pozůstalé.

V 19. století se sociální pojištění stává povinností, byly schváleny různé zákony, jedná se o zákon o nemocenském pojištění (1883), zákon o úrazovém

---

¹¹ TOMEŠ, Igor a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 2. vyd. Praha: Věšhrad, 1998. 17 s. ISBN 80-85305-39-9.

¹² TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 27-28 ISBN 978-80-7400-322-6

pojištění (1884), zákon o pojištění pro případ invalidity a stáří (1889). V českých zemích začaly platit zákony sociálního pojištění mírněji, povinnost úrazového pojištění zde začalo platit v roce 1888, nemocenské pojištění v roce 1889 a povinné pojištění začalo platit v roce 1906. Jako nejmladší pojištění se dá považovat pojištění v nezaměstnanosti. Pojištění v nezaměstnanosti se řešilo již v gentském systému, jednalo se o povinnost odborových organizací vyplácet podporu členům, kteří zaměstnání ztratili a odváděli část své mzdy do odborové pokladny.¹³

4.2 Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1918-1938 v ČSR

Dne 28. října 1918 byl schválen Zákon o zřízení samostatného československého státu, v druhém článku bylo uvedeno, že „*Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají v platnosti*“. Ve třetím článku je uvedeno, že „*Všechny ústavy samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní, a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují dle dosavadních platných zákonů a nařízení.*“ Z tohoto důvodu vznikl právní dualismus, kdy na Moravě, v Čechách a ve Slezsku platilo právo rakouské a na Slovensku platilo právo uherské.¹⁴

Nadále tedy zůstávaly v platnosti zákony o nemocenském pojištění, který je z roku 1888, dále zákon o úrazovém pojištění, taktéž z roku 1888, zákon upravující pojištění horníků z roku 1889 a zákon o penzijním pojištění soukromých zaměstnanců z roku 1907.

V zákoně 119/1919, který nabyl účinnosti 11. března 1919, byly uvedeny základy péče a zákon zaručoval poskytování důchodů osobám, které poškodila válka. Výše důchodů byla minimální, ale přesto dosahovala výše jedné miliardy korun. Důchody byly poskytovány ve výši, která závisela na míře invalidity. U osob, které ztratily 20-40 % výdělečné schopnosti byla výše důchodu 1800,- Kč, se ztrátou 55-84 % dostaly 2400,- Kč a pro osoby se ztrátou na 85 % byl důchod ve výši 4800,- Kč. Příspěvek náležel pouze nezaopatřeným dětem a manželkám ve výši 600,- Kč.

Nezaměstnanost byla další otázkou, která vyžadovala rychlé vyřešení. Počet nezaměstnaných narůstal velice rychle, především z důvodu demobilizace

---

¹³ KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

¹⁴ Zákon č. 11/1918 Sb., čl. 2 a 3

a pozastavení válečné výroby. Zákon č. 63/1918 Sb., byl účinný od 15.12.1918 do 18.9.1921.¹⁵

Československá republika převzala právní předpisy od Rakouska-Uherska, ale postupně byly přijímány nové předpisy. Byl přijat zákon č. 199/1919 Sb., o organizaci péče o válečné poškozenec. Tento zákon zavedl nárok na podporu po válečných poškozenecích. Také bylo novelizováno v roce 1920 penzijní pojištění soukromých zaměstnanců, penzijní pojištění železničních zaměstnanců (v roce 1921). V roce 1924 byl přijat zákon 221/1924 Sb., o pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří, který nabyl účinnosti 1. července 1926. Tento zákon přispěl k řešení sociálních problémů, ale také posílil demokratický vývoj Československa. Byl součástí politiky reforem, která byla velice připravená na budoucí politický vývoj v sousedních zemích.¹⁶

Tento zákon byl považován za zákon základní a dle něj byli všichni zaměstnanci pojištěni, pokud nebyl z pojištění výslovně vyloučen. Z tohoto pojištění byli vyloučeni státní zaměstnanci a soukromí úředníci, jejich pojištění bylo upraveno výhodněji. Také z něho byli vyloučeni ti, kteří nastoupili do zaměstnání až po 60. roce věku. Zákon č. 221/1924 Sb. se tudíž vztahoval jen na dělníky.

Dle zákona č. 221/1924 Sb. prováděli nemocenské pojištění pouze nemocenské pojišťovny, invalidní a starobní pojištění prováděla Ústřední sociální pojišťovna, která měla sídlo v Praze. Předseda byl jmenován na dobu čtyř let. Z nemocenského pojištění se hradila lékařská pomoc, léčiva, nemocenské a ošetřování, pohřebné a pomoc v mateřství. Nemocenské se poskytovalo nejdéle po dobu jednoho roku a jeho výše se odvíjela od zařazení pojištěnce do mzdových tříd, kterých bylo deset. Pomoc v mateřství byla poskytována pro ženy, které byly pojištěny, a to šest týdnů před porodem a šest týdnů po porodu. Také měly nárok na bezplatnou pomoc porodní asistentky a lékaře. Z pojištění invalidního a starobního se poskytovaly dávky: invalidní důchod, starobní důchod, vdovský a vdovecký důchod, sirotčí důchod a odbytné. Dle výše výdělku byli pojištěnci rozděleni do čtyř tříd, pro vyměrování pojistného a pro výměru důchodu. Polovinu pojistného hradil zaměstnanec a druhou polovinu zaměstnavatel.

---

¹⁵ Zákon č. 63/1918 Sb., o podpoře nezaměstnaných

¹⁶ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 30-31 ISBN 978-80-7400-322-6.

V roce 1925 vstoupil v platnost zákon č. 221/1925 Sb., o nemocenském pojištění veřejných zaměstnanců, který se vztahoval na civilní zaměstnance ve službě státu, veřejných fondů, státních podniků, četníků, učitelů obecných a občanských škol apod. V roce 1929 bylo zákonem č. 43/1929 Sb., upraveno zabezpečení starších zaměstnanců a byly zavedeny státní starobní podpory. Přiznávali se těm, kteří splnili zákonem stanovené podmínky, a to dovršení 65 let věku, museli to být státní zaměstnanci a samostatně výdělečně činné osoby, museli být nemajetní a výdělku neschopní. V období první republiky bylo sociální pojištění dost roztržštěné a byli preferováni státní zaměstnanci.

Domovské obce organizovaly chudinskou péči, budovaly starobince, sirotčince, chudobince, útulky, obecní kuchyně apod. Stát se v této věci více angažoval, než do roku 1918, přesto přetrvával charitativní charakter. Existovala spousta dobrovolných organizací, jako např.: Československý červený kříž, Česká diakonie, různé ženské a dělnické spolky, Liga proti tuberkulóze apod.¹⁷

4.3 Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1939-1945

Cílem změn v oblasti sociálního zabezpečení v době okupace bylo, přizpůsobit sociální pojištění tehdejšímu politickému, sociálnímu, hospodářskému a měnovému politikám. V roce 1941 došlo ke změně nemocenského pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách. V roce 1943 se změnilo hornické pojištění a v roce 1945 se změnilo invalidní, nemocenské a starobní pojištění dělnické. Úpravy však nebyly pro pojištěnce nijak významné a nepřinesly žádné zlepšení. Změna znamenala jednotné pojištění pro všechny zaměstnance, také byl zaveden jednotný nositel dávek, kterým se stala Ústřední národní pojišťovna a ta měla zajišťovat jednotný systém.¹⁸

4.4 Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1946-1948

Předpisy z doby okupace nebyly po II. světové válce součástí československého právního řádu. Bylo převzato zákonodárství 1. republiky. Sociální oblast byla velice složitá tím, že fondy sociálního pojištění byly znehodnoceny válkou anebo zabaveny okupanty. V Košickém vládním programu

---

¹⁷ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 31-32 ISBN 978-80-7400-322-6.

¹⁸ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2491-6.

byly obsaženy zásady sociálního zákonodárství z dob válečných. Komise Národní fronty byly zřízeny a pověřeny k vypracování návrhu zákona o národním pojištění.

V roce 1948 byl přijat zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění a ten se stal významným krokem ve vývoji sociálního zákonodárství v Československu. Zákon byl velice pokrokový, moderní a vycházel z modelu národního pojištění Sira Beveridge, který platil v Anglii od roku 1942. Zákon vytvořil a umožnil fungování jednotné soustavy národního pojištění, zrovnoprávnil nároky dělníků, zvýšil všechny dávky a také rozšířil důchodové zabezpečení na hospodářící občany.¹⁹ Zákon zabezpečoval pojištěnce při nemoci a mateřství, invalidity, stáří, úrazu či ztráty živitele. Dále upravoval koncepci jednotného systému, který byl zaveden v roce 1945.²⁰

4.5 Vývoj sociálního zabezpečení v letech 1949–1989

Po roce 1948 se staly výrazné změny v sociálním zákonodárství. Začalo se upouštět od pojišťovacích principů a přijímaly se předpisy nové, které byly dle sovětské předlohy. Jako výraz ideologie redistributivního pojetí socialismu bylo převzetí péče o občany státem. Šlo o převzetí sociálního zabezpečení místo sociálního pojištění. Nově přijaté předpisy byly ovlivněny sovětskou předlohou, ačkoliv ta byla velice ovlivněna stalinismem, obdobím industrializace a násilnou kolektivizací zemědělství. Vznikala tedy za úplně jiných podmínek než Československé sociální zákonodárství.

Ke znárodnění zdravotnictví došlo v roce 1950 a v roce 1951 bylo nemocenské pojištění převedeno na Revoluční odborové hnutí. Zákonem č. 102/1951 Sb., o přebudování národního pojištění došlo k oddělení nemocenského a důchodového pojištění, kdy důchodové pojištění vykonával Státní úřad důchodového zabezpečení. Reforma sociálního zabezpečení nastala v roce 1956 zákonem č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, který s mnoha změnami platí dodnes. Dále byl přijat zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Tyto zákony výrazně zvýšily náklady na odvětví sociálního zabezpečení, protože zvýšily počet důchodového zabezpečení osob a také výši a počet poskytovaných dávek. V roce 1958 byla zřízena Správa nemocenského

---

¹⁹ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 32-33 ISBN 978-80-7400-322-6.

²⁰ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2491-6.

pojištění, která se později nazývala Ústřední správa nemocenského pojištění s působností pro celou federaci.

Další reforma nastala v roce 1964 přijetím zákona č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení a zákona č. 103/1964 Sb., o sociální zabezpečení družstevních rolníků. Došlo ke zhoršení úrovně důchodového zabezpečení kvůli nepříznivému ekonomickému vývoji a slabé efektivnosti hospodářství.²¹

V roce 1968 došlo k organizační změně v důchodovém zabezpečení, kdy pravomoc rozhodování o dávkách důchodového pojištění přešla ze Státního úřadu důchodového zabezpečení na Správu důchodů v Praze. Tento úřad se od roku 1969 nazýval Úřad důchodového zabezpečení v Praze a byl podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí, které bylo zřízeno nově.²²

Ke třetí reformě sociálního zabezpečení, která nebyla tak rozsáhlá, došlo v 70. letech, kdy byl přijat zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení. Byla také přijímána propopulační opatření, která podporovala a rozvíjela zabezpečení rodin s dětmi a měla zvýšit počet narozených dětí.

V 80. letech nastal neúspěšný hospodářský vývoj a další pokračování sociální politiky nemohlo pokračovat. Pokračování nastalo až po nástupu M. Gorbačova k moci v SSSR a v roce 1985 se vláda snažila mít velkorysejší sociální politiku a byl přijat zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, jehož některé části platí doposud.

4.6 Vývoj sociálního zabezpečení po roce 1989

V listopadu roku 1989 došlo k revoluci a bylo jasné, že se bude muset změnit systém sociálního zabezpečení, i když byl do té doby na velice dobré úrovni v oblasti zabezpečení rodin s dětmi. Naopak v oblasti důchodu měl dost zásadních nedostatků, především byl finančně náročný a nebyl schopen se přizpůsobit novým podmínkám. Z tohoto důvodu bylo rozhodnuto, že kromě reformy ekonomické bude nutná i reforma sociální. Hlavním cílem reformy byl přechod sociálního zabezpečení na sociální pojištění.

Jako první opatření bylo zrušení preferencí v důchodovém systému, především osobních důchodů a jako další bylo odstranění diskriminace osob

---

²¹ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 33-34 ISBN 978-80-7400-322-6.

²² KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2491-6.

samostatně výdělečně činných. Dále byla odborům odebrána správa nemocenského pojištění, a to se sjednotilo s důchodovým pojištěním v rámci ČSSZ a k zavedení pravidelné dynamizaci důchodů.

Reforma v České republice probíhala ve třech etapách:

1. etapa – Probíhala od konce roku 1989 až do roku 1992. V těchto letech byl vypracován návrh záchranné sociální sítě, které zaštitovaly právní instituty a věnovala se minimální mzdě a životním minimem.
2. etapa – Po vzniku samostatné České republiky v roce 1993 začala druhá etapa. Začala se objevovat neoliberální tendence. Pojistné byla zvláštní platba, která byla mimo daňový systém. V roce 1995 byly přijaty dva zákony, a to zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.
3. etapa – Začala zhruba v polovině roku 1998, kdy nastoupila sociálnědemokratická vláda. Začala se připravovat důchodová reforma a docházelo k novelizování právních předpisů.

V roce 1994 byl přijatý zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním pojištění se státním příspěvkem, který fungoval jako doplněk k důchodovému systému. A v roce 1997 byl přijatý další zákon a to zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

Na přelomu 20. a 21. století docházelo k častým změnám v oblasti státní sociální podpory, nemocenského pojištění a důchodového pojištění. Důchodová reforma byla více než nutná z důvodu zvyšujícího se průměrného věku, kterého se lidé dožívali a snižování počtu narozených dětí. Dochází tak ke zvyšování počtu lidí v postproduktivním věku a klesá počet osob v produktivním věku. V letech 1997-2002 byly uskutečněny některé kroky k vyřešení nedostatků důchodového pojištění, avšak situaci nevyřešily. V České republice zatím neexistuje zaměstnanecké pojištění a důchodová reforma stále pokračuje. Významná reforma důchodového pojištění nastala s účinností od 1. ledna 2010. Nadále se zvyšuje důchodový věk u osob narozených po roce 1968, a to u mužů a žen, které nevychovaly žádné dítě na 65 let, a pak v závislosti na počet vychovaných dětí je důchodový věk žen od 62 do 65 let. Také se zvýšila doba pojištění pro nárok na starobní důchod a to z 25 let až na 35 let u těch osob, které dosáhnou důchodového věku po roce 2018.

Od 1.1.2010 došlo také v novému vymezení invalidity. Z dosavadního dvoustupňového důchodového systému se zavádí třístupňový invalidní důchod.

Úroveň invalidity se posuzuje v závislosti na pracovní schopnosti pojištěnce. Nejnižší hranice pro první stupeň invalidity je splněna, jestliže nastal pokles pracovní schopnosti pojištěnce nejméně o 35 %.

Do 31.12.2008 byly platné dva zákony, a to zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, jež nabyl účinnosti až 1. ledna 2009. Úrazové pojištění je upraveno v zákoně č. 266/2006 Sb., jež nabyl účinnosti 1. ledna 2013. Dále proběhly změny v sociální oblasti, a to přijetím zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. V roce 2006 se považovalo za nutnost udělat reformu veřejných financí a byl přijatý zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, který novelizoval oblast daňovou, zdravotní a sociální (především v oblasti státní sociální podpory).²³

V roce 2008 byl přijatý zákon č. 306/2008 Sb., kterým byl nahrazen dosavadní zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, a také obsahuje spoustu opatření, které mají přispět k finanční udržitelnosti v následujících 20 letech.²⁴

Zákonem č. 347/2010 Sb., který je účinný od 1. ledna 2011 došlo k úsporným opatřením v oblasti sociální podpory, a to v případě např. porodného, které je poskytované v závislosti na příjmu.

Od 1. ledna 2013 byla schválena důchodová reforma, kdy důchodový systém České republiky tvoří tři pilíře. První pilíř je základní důchodový systém, který je povinný a všeobecný, upravuje ho zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a na něj navazují důchodové doplňkové systémy.²⁵

Důchodové spoření je druhým pilířem, které je zakotveno v zákoně č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření. Toto spoření je dobrovolné, ale pokud se člověk rozhodne stát se účastníkem tohoto systému, nemůže z něho vystoupit a musí v něm zůstat až do doby, než mu bude přiznán starobní důchod. Smlouvu může uzavřít s penzijní společností osoba starší 18 let, nejpozději do konce kalendářního roku, ve kterém dosáhne věku 35 let.

---

²³ TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 35-37 ISBN 978-80-7400-322-6.

²⁴ KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2491-6.

²⁵ JEDLIČKA, Jan, Ing. *Obec a finance*. 2012, 17(1). ISSN 1211-4189. Dostupné také z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6535907>

Třetím pilířem je důchodový systém, který tvoří penzijní připojištění se státním příspěvkem a penzijní spoření doplňkové. Toto pojištění upravuje zákon č. 42/1994 Sb. a vzniká smlouvou, uzavřenou mezi osobou starší 18 let a penzijním fondem. Nové smlouvy již uzavírat nelze, avšak ty uzavřené nezanikají, smlouvy šly uzavírat pouze do 30.11.2012. Toto připojištění je dobrovolné a osoba jej může kdykoliv vypovědět. K připojištění poskytuje stát státní příspěvek. Příspěvek může plně nebo z části hradit zaměstnavatel, ale pokud zaměstnavatel poskytuje příspěvek plně, stát nedává státní příspěvek. Penzijní spoření doplňkové je s účinností od 1.1.2013 zakotveno v zákoně č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření. Toto připojištění je obdobné jako penzijní připojištění se státním příspěvkem, ale umožňuje vyšší výnos, účastník si může zvolit různou strategií spoření, ale je zde možnost vzniku určité ztráty. Výhodou spoření doplňkového je poskytnutí tzv. předdůchodu, nevýhodou je to, že nemůže být zaručen kladný výnos, jako je tomu u penzijního spoření se státním příspěvkem.²⁶

5 Druhy dávek jednotlivých systémů

5.1 Dávky pomoci v hmotné nouzi

Systém pomoci v hmotné nouzi upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a další právní předpisy, jako jsou zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů a dále vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi.²⁷

Systém dávek pomoci v hmotné nouzi zde funguje od 1.1.2007 a měl za úkol nahradit dosavadní systém sociálního zabezpečení a dávek sociální péče. Účel dávek pomoci v hmotné nouzi je pomoci osobám, které nemají dostatečné příjmy. Systém má zabránit setrvávání dlouhodobě nepříznivé finanční situaci, která způsobuje sociální vyloučení. MPSV oficiálně deklaruje, že každá osoba, která pracuje, se musí mít lépe než ta, která nepracuje nebo se práci vyhýbá. Tento systém obsahuje také motivační prvky, které by měly vést osoby v hmotné nouzi ke snaze zvýšit si příjem vlastním přičiněním, tj. řádným uplatněním nároků a pohledávek,

---

²⁶ TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxx, 290 s. Academia iuris. s. 25-27 ISBN 978-80-7400-473-5.

²⁷ *MPSV: Pomoc v hmotné nouzi* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/5>

prodejem nebo jiným využitím majetku, ale především vlastní prací. Také systém obsahuje nástroje, které chrání systém pomoci v hmotné nouzi před zneužíváním.²⁸

V zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi v §2, jsou vymezené osoby, které jsou považovány za osoby v hmotné nouzi. Stav hmotné nouze se posuzuje v závislosti na výši příjmů a sociálních a majetkových poměrů osoby, která o dávku požádala, tyto skutečnosti se posuzují i u ostatních společně posuzovaných osob. Osoba, která se považuje za osobu v hmotné nouzi má příjem a příjem společně posuzovaných osob, po odečtení přiměřených nákladů na bydlení, nižší, než je částka živobytí. Dále je považována za osobu v hmotné nouzi osoba, jejíž příjem sice dosahuje výše životního minima, ale důsledek nedostatečného příjmu a sociální a majetkové poměry vedou k újmě na zdraví. Osoba, kterou postihla vážná mimořádná událost a její sociální a majetkové poměry nejsou k tomu, aby osoba překonala svou nepříznivou situaci, je též považována za osobu v hmotné nouzi. Za vážnou mimořádnou událost se považuje živelní pohroma, požár nebo jiná destruktivní událost, průmyslová nebo ekologická havárie. V odstavci 5 je osoba považována za osobu v hmotné nouzi, když nemá dostatečné finanční prostředky k úhradě nezbytného jednorázového výdaje, např. ztráta osobních dokladů, úhrada noclehu apod., na úhradu nákladů spojených s pořízením základních předmětů dlouhodobé potřeby, nebo na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním, zájmovou činností nezaopatřeného dítěte. Také za osobu v hmotné nouzi je považována osoba, která bylo propuštěna z výkonu trestu, po ukončení léčby chorobných závislostí ze zdravotnického zařízení, psychiatrické léčebny, propuštěna ze školského zařízení pro ústavní či ochranné výchovy nebo z pěstounské péče, je osobou bez přístřeší, je osobou, jejíž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby.²⁹

Osobou v hmotné nouzi, dle §3 zákona č. 111/2006 Sb. není osoba, která není v pracovním vztahu, nebo obdobném vztahu, nevykonává vztahy v rozsahu 20 hodin měsíčně, není osobou samostatně výdělečně činnou, není v evidenci uchazečů o zaměstnání, výjimkou je osoba, která je starší 68 let, poživitelem starobního důchodu, invalidní ve III. stupni, pobírá dávky nemocenského pojištění, rodičovský příspěvek, příspěvek na péči u dítěte do 10 let v I. stupni a u ostatních osob ve II., III. a IV. stupni závislosti, nezaopatřeným dítětem, uznanou za dočasně

---

²⁸ TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxx, 290 s. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-473-5.

²⁹ Zákon č. 111/2006 Sb., §2, odst. 1-6

práce neschopnou. Dále není považována za osobu v hmotné nouzi je-li evidována na Úřadě práce v evidenci uchazečů o zaměstnání a bezdůvodně odmítla vykonávat zaměstnání, nebo se účastnit programu, který by řešil zaměstnanost, dostatečně neprojevuje snahu zvýšit si příjem vlastním přičiněním, je osobou samostatně výdělečně činnou a její příjem nedosahuje po odečtení odůvodněných nákladů na bydlení částky živobytí, nastoupila výkon zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody nebo byla vzata do vazby a v neposlední řadě je osobou, které byla dávka odejmuta v závislosti na nesplnění písemné výzvy a to po dobu 3 kalendářních měsíců následujících po kalendářním měsíci, v němž byla dávka odejmuta.³⁰

Dávky pomoci v hmotné nouzi se dělí na dávky opakující se a dávku jednorázovou. Opakující se dávka je příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení. Jednorázová dávka je mimořádná okamžitá pomoc. Náklady na dávky hradí stát.

5.1.1 Příspěvek na živobytí

Příspěvek na živobytí je opakující se dávka, která se poskytuje osobám, které se ocitnou v hmotné nouzi podle §2. Dávka se nazývá opakující, protože když vznikne osobě nárok na výplatu příspěvku na živobytí, dávka se jí poskytuje opakovaně každý měsíc do doby, než nárok na výplatu dávky zanikne. Zákon o pomoci v hmotné nouzi neukládá poskytovateli dávky příspěvku na živobytí, tedy Úřadu práce, povinnost vyplácet dávku v pravidelných měsíčních lhůtách, ale má-li dávka sloužit na úhradu základních životních potřeb, měl by ji orgán pomoci v hmotné nouzi, pokud je to možné, vyplácet v pravidelných intervalech. Není reálné v praxi vyplácet dávku každý měsíc 15. den, jelikož každý měsíc se datumově přesně neshoduje.

Výše příspěvku na živobytí činí rozdíl mezi částkou živobytí osoby a popřípadě společně posuzovaných osob a příjmem osoby a ostatních společně posuzovaných osob snížený o odůvodněné náklady na bydlení, nejedná-li se o osobu bez přístřeší. Pokud společně posuzovaná osoba není považována za osobu, která je v hmotné nouzi, je výše příspěvku na živobytí bez poměrné části příspěvku na živobytí připadající na tuto osobu.³¹

---

³⁰ BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi: Zákon o životním a existenčním minimu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. s. 13-14 ISBN 978-80-7552-108-8.

³¹ BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi: Zákon o životním a existenčním minimu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. s. 29 ISBN 978-80-7552-108-8.

Částka životního minima se liší. U jednotlivce je částka živobytí 3 410,- Kč, první osoba v domácnosti má částku živobytí 3 140,- Kč, druhá další osoba v domácnosti, která není nezaopatřeným dítětem 2 830,- Kč, dítě do 6 let 1 740,- Kč, dítě od 6 do 15 let 2 140,- Kč a dítě od 15 do 26 let 2 450,- Kč, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání. Osoba, se kterou bylo skončeno zaměstnání 6 měsíců před podáním žádosti z důvodu porušení povinností zvlášť hrubým způsobem, má nárok na částku existenčního minima, nárok na zvýšení částky živobytí mu nenáleží. Dále má osoba existenční minimum, když má dluh na výživném, osoba, které je poskytována zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení po celý kalendářní měsíc. Osobě, která vykonává veřejnou službu v rozsahu 30 hodin měsíčně, náleží navýšení částky životního minima o polovinu rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem. U osoby, která pobírá příspěvek na živobytí déle než 6 měsíců se snižuje částka životního minima na existenční minimum.³²

Při nároku na dávku příspěvek na živobytí se také hodnotí snaha zvýšení příjmu vlastní prací. Snaha ANO se dává osobám, které jsou evidované na úřadě práce a osobám, které mají příjem z výdělečné činnosti. Těmto osobám se zvyšuje částka živobytí o 40 % částky rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem.

Dalším hodnotícím aspektem je možnost využití majetku. Nárok na zvýšení částky živobytí o 30 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem má osoba, která nemá žádný majetek, osoba, která má majetek, ale nelze jej využít ke zvýšení příjmu anebo jej vlastní, ale využívá jej ke zvýšení příjmu. Pokud nedojde u osoby nebo u společně posuzované osoby k využití majetku do 3 měsíců od doby, kdy ke skutečnosti došlo a pobírají opakující se dávku, stanou se osobou, která nesplňuje podmínky osoby v hmotné nouzi.³³

Nárok na zvýšení částky živobytí o 30 % rozdílu mezi životním minimem a existenčním minimem má osoba, která nemůže uplatnit nároky a pohledávky anebo veškeré své nároky a pohledávky již uplatnila. Jestliže osoba, nebo společně posuzovaná osoba, neuplatní nároky a pohledávky ve lhůtě 3 měsíců, za které pobírá opakující se dávky, stane se osobou, která nesplňuje podmínky osoby v hmotné nouzi.

---

³² Zákon č. 111/2006 Sb., § 24

³³ BECK, Petr. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením: k 1.5.2012 : komentář, právní předpisy*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-744-7.

Částku živobytí je také možné navýšit o dietní stravování, kdy částka živobytí se zvyšuje u osoby, jejíž zdravotní stav vyžaduje, na doporučení příslušného odborného lékaře, zvýšené náklady na dietní stravování. Tato částka se klientům poskytuje každý měsíc a částka se navyšuje dle prováděcího právního předpisu u každého dietního stravování v jiné výši. Prováděcí předpis také stanovuje, který odborný lékař může dietní stravování potvrdit.³⁴

Nezbytností pro vyhodnocení podmínek nároku na dávku příspěvek na živobytí je sociální šetření a šetření v místě, toto slouží jako podklad pro rozhodnutí o dávce. Cílem šetření je získání informací o životní a sociální situaci žadatele, dále slouží k ověření informací, které klient uvede při prvotním kontaktu na půdě příslušného orgánu pomoci v hmotné nouzi. K provedení šetření v místě bydliště žadatele jsou sociální pracovníci úřadu práce oprávněni se souhlasem žadatele, a ten jim umožní vstoupit do obydlí. Pracovníci úřadu práce jsou povinni dbát souladu se základními zásadami činnosti správních orgánů, tzn. chovat se zdvořile, v souladu se zásadou proporcionality a postupovat tak, aby dotčené osoby co nejméně zatěžovali. O šetření udělají pracovníci vždy záznam do spisu. Pokud žadatel znemožní provedení sociálního šetření, které slouží k ověření skutečností rozhodných pro nárok na dávku hmotné nouze, a tím nedá souhlas se vstupem do obydlí, může orgán pomoci v hmotné nouzi dávku zamítnout nebo odejmout, popř. snížit její výši.³⁵

Žádost o příspěvek na živobytí a její veškeré přílohy jsou uvedeny v příloze č. 1.

5.1.2 Doplatek na bydlení

Primární podmínka splnění nároku na doplatek na bydlení je, že osoba je uznána za osobu v hmotné nouzi a současně je oprávněnou osobou užívat byt. Nárok na opakující se dávku doplatek na bydlení má osoba, která je vlastníkem bytu nebo užívá byt na základě nájemní smlouvy, rozhodnutí nebo jiného právního titulu. Nárok vznikne, jestliže je příjem vlastníka bytu nebo jiné osoby, která užívá byt, po úhradě odůvodněných nákladů na bydlení a odečtení Příspěvku na bydlení zvýšení o vyplacený příspěvek na živobytí nižší než částka živobytí osoby nebo společně

---

³⁴ BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi: Zákon o životním a existenčním minimu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-108-8.

³⁵ ŠABATOVÁ, Anna, Marek BLECHA, Jitka ČERNÁ, et al. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, [2017]. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-58-0.

posuzovaných osob. Právní vztah k bytu musí být prokázán písemným dokumentem. Jednou z hlavních podmínek získání nároku na doplatek na bydlení je mít nárok na příspěvek na živobytí. Je ale možnost přiznat dávku doplatek na bydlení, i když žadatel nesplní podmínky pro přiznání příspěvku na živobytí a to, když jeho příjem nebo příjem společně posuzovaných osob nedosahuje 1,3násobku částky živobytí.³⁶

Doplatek na bydlení náleží osobě, která nemá možnost přihlásit se v místě bydliště k trvalému pobytu, jestliže tuto možnost má, musí si uplatnit nároky a pohledávky u primární dávky a tou je příspěvek na bydlení.

Nárok na dávku nevznikne, jestliže osoba odmítne možnost přiměřeného bydlení, které je povinna si aktivně hledat. Osoba by měla uplatnit nároky na přiměřené bydlení u obce, ve které má trvalý pobyt či se ve skutečnosti zdržuje. Obec posoudí žádost a případně osobě nabídne přiměřené bydlení, jestliže osoba nabídku odmítne, obec je povinna tuto informaci sdělit orgánu pomoci v hmotné nouzi.

Vlastníkem bytu je manžel, který užívá byt na základě práva odvozeného od vlastnického práva druhého manžela, pokud druhý manžel neuplatňuje nárok na doplatek na bydlení na tentýž byt jako vlastník bytu. Za nájemce jsou považováni oba manželé, jestliže mají k bytu nájemní právo společné. I při probíhajícím dědickém řízení má osoba nárok na doplatek na bydlení, jestliže před smrtí žila ve společné domácnosti se zůstavitelem a byla s ní společně posuzovanou osobou.³⁷

Některé typy bydlení vyžadují, aby orgán pomoci v hmotné nouzi vyhodnocoval nárok na doplatek na bydlení pomocí tzv. zvláštního zřetele. Je to u bydlení, které je jiné než obytný prostor, ubytovací zařízení anebo část bytu. Jestliže je vyhodnocení zvláštního zřetele kladné, tzn. že se jedná o případ hodný zvláštního zřetele, považuje se typ bydlení za standardní, jako je např. byt. Při posuzování zvláštního zřetele spolupracuje orgán hmotné nouze s obecním úřadem a újezdním úřadem, od kterých žádá informace, dle kterých určuje, zda se jedná o zvláštní zřetel nebo nikoliv.

---

³⁶ BECK, Petr. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením: k 1.5.2012 : komentář, právní předpisy*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-744-7.

³⁷ Zákon č. 111/2006 Sb., § 33

U jiného, než obytného prostoru se hodnotí, zda prostor splňuje standardy kvality bydlení. Jestliže by tento prostor nespĺňoval standardy kvality bydlení, nemůž e být poskytnut doplatek na bydlení.³⁸

Dalším a nejčastějším druhem bydlení je ubytovací zařízení. Ubytovací zařízení musí splňovat hygienické standardy a mít schválený provozní řád. Dále je nutné, aby žadatel měl ubytovací smlouvu minimálně na dobu dvou měsíců. U tohoto typu bydlení je nutné posoudit, zda se jedná případ hodný zvláštního zřetele. Jestliže tyto podmínky ubytovací zařízení nespĺňuje, musí orgán hmotné nouze požádat stavební úřad, aby zhodnotil, zda se jedná o jiný než obytný prostor.

Noclehárna je další z možností, na které lze poskytnout doplatek na bydlení, ale je nutné zhodnotit, zda má žadatel zajištěné dlouhodobé ubytování.

Stavby, které slouží pro rodinnou rekreaci, mají stejný charakter jako bydlení v rodinném domě. Doplatek na bydlení lze ale poskytnout, jestliže je osoba vlastníkem této nemovitosti a není nutné zhodnocovat, jestli se jedná o případ hodný zvláštního zřetele.

Dalším typem formy bydlení jsou pobytové sociální služby, na které lze poskytnout doplatek na bydlení. Jsou to např. azylové domy, domovy pro seniory, chráněné bydlení, zdravotnická zařízení lůžkové péče apod. Osoba, která využívá služeb těchto zařízení je automaticky považovaná za případ hodný zvláštního zřetele.

Doplatek na bydlení nelze poskytnout do objektů a prostorů, které nevyhovují k bydlení. Nelze ho poskytnout na animobuňku, obytný vůz, zahradní chatku a jiné objekty, které nespĺňují standardy kvality bydlení.³⁹

Při výpočtu doplatku na bydlení se započítávají odůvodněné náklady na bydlení, které jsou bezprostředně spojeny s užíváním bytu. Náklady jsou např. nájemné, fond oprav, společná elektřina na chodbě, úklid domu, správa nemovitosti. A dále energie jako jsou elektřina a plyn, které se započítávají ve výši v místě obvyklém, kdy program sám automaticky stropuje výši záloh jednotlivých energií. Program také umožňuje zhodnocovat nedoplatek či přeplatek a tyto skutečnosti zhodnotit, buď snížením dávky v případě přeplatku, který nebyl využit na úhradu dalších záloh anebo zvýšením dávky. Tyto přeplatky a doplatky se

---

³⁸ BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi: Zákon o životním a existenčním minimu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-108-8.

³⁹ ŠABATOVÁ, Anna, Marek BLECHA, Jitka ČERNÁ, et al. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, [2017]. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-58-0.

zhodnocují obdobným způsobem i u vyúčtování služeb, které jsou bezprostředně spojeny s užíváním bytu.⁴⁰

Výše doplatku na bydlení za měsíc činí částku odůvodněných nákladů na bydlení, sníženou o příspěvek na bydlení, který byl vyplacený předchozí kalendářní měsíc, a částkou, o kterou příjem osoby zvýšení o příspěvek na živobytí převyšuje částku živobytí osoby nebo společně posuzovaných osob. Doplatek na bydlení = odůvodněné náklady na bydlení – příspěvek na bydlení – (příjem + příspěvek na živobytí – živobytí).⁴¹

5.1.3 Mimořádní okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc je poslední dávkou dávek pomoci v hmotné nouzi, nedá se však považovat za zanedbatelnou. Jedná se o jednorázovou, nenárokovou, subsidiární a jedinou dávku. Jednorázová znamená, že po podání žádosti může být dávka poskytnuta pouze jednou, aby mohla být vyplacena znovu, musí být podaná nová žádost. V rámci jednoho kalendářního měsíce může osoba žádat opakovaně, nebrání tomu, že je dávka jednorázová.

Dále je mimořádná okamžitá pomoc nenároková. Dle tvrzení rozsudku Nejvyššího správního soudu lze považovat Újmu na zdraví jako nárokovou, ale v praxi je tolik možností správního uvážení, že je dávka ve své podstatě nenároková. Ostatní druhy mimořádné okamžité pomoci jsou nenárokové, protože dle zákona o pomoci v hmotné nouzi vzniká nárok na dávku až dnem, kdy je dávka přiznána.

Subsidiarita dávky znamená, že se může použít, jestliže není jiná možnost, jak řešit nepříznivou sociální situaci žadatele, např. využít příjem, majetek či osoby blízké.

Jedinost dávky znamená, že mimořádná okamžitá pomoc je jedinou dávkou, která lze použít na 6 různých nepříznivých situací. Žadatel však musí přesně určit, o jakou dávku žádá a přesně popsat svoji životní situaci.⁴²

Zákon o pomoci v hmotné nouzi stanovuje několik situací, na které lze mimořádnou okamžitou pomoc použít, jednoduše se charakterizují takto:

---

⁴⁰ BECK, Petr. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením: k 1.5.2012 : komentář, právní předpisy*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-744-7.

⁴¹ BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi: Zákon o životním a existenčním minimu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-108-8.

⁴² ŠABATOVÁ, Anna, Marek BLECHA, Jitka ČERNÁ, et al. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, [2017]. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-58-0

1. vážná mimořádná událost,
2. nezbytný jednorázový výdaj,
3. ohrožení osoby sociálním vyloučením,
4. hrozící vážná újma na zdraví.

Ad 1. je pro situaci, která je spojena s vážnou mimořádnou událostí. Tato událost může být např. živelní pohroma, jako jsou vichřice, zemětřesení, povodeň apod., destruktivní událost, např. požár, dále průmyslová nebo ekologická havárie. Jde o situace, jejichž rozsah škod nemůžou osoby zvládnout vlastními silami. Maximální částka, která lze poskytnout při mimořádné události je maximálně ve výši 15násobku životního minima, tzn. $15 \times 3410 = 51150,-$ Kč.

Ad 2. je nezbytný jednorázový výdaj, který se dělí na jednorázový výdaj nezbytný k základnímu fungování rodiny, předmět dlouhodobé potřeby, např. rodina má rozbitou pračku, lednici, sporák apod., dále jednorázový výdaj spojený s výchovou a vzděláváním nezaopatřených dětí, např. lyžařský kurz, pomůcky do první třídy. Částka činí až 10násobek částky životního minima, tzn. $10 \times 3410 = 34100,-$ Kč. Výše dávky záleží na zhodnocení životní situace žadatele. Další případ, kdy je možné poskytnout jednorázový výdaj je, když nemá člověk na zaplacení správního poplatku při ztrátě osobního dokladu, vydání duplikátu rodného listu nebo podkladů, které potřebuje při nástupu do zaměstnání.

Ad 3. Další typ je pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, které byly propuštěny z výkonu trestu nebo z výkonu odnětí svobody, propuštěny z léčby ze závislosti, psychiatrické léčebny, kdy musí být pobyt delší než jeden rok, dále kdy je dítě propuštěno ze školského zařízení ústavní či ochranné výchovy, nebo z pěstounské péče po dosažení zletilosti. Také se poskytuje pro osoby bezpřístřeší, nebo jde o osoby, které jsou ohroženy trestnou činností od jiné osoby. Dávka se poskytuje ve výši 1000,- Kč, maximálně však ve výši 4násobku životního minima, tzn. $4 \times 3410 = 13640,-$ Kč.

Ad 4. je vhodný pro osoby, které se ocitly v situaci, kdy jim hrozí vážná újma na zdraví. Nárok na dávku se posuzuje individuálně a stejně, jako při posuzování nároku na opakující se dávky. Lze jednorázově poskytnout osobě, která je nezaopatřená v maximální výši 2200,- Kč, osobě, která je nezaopatřeným dítětem ve věku do 6 let ve výši 1740,- Kč, od 6 let do 15 let ve výši 2140,- Kč a osoby starší 15 let ve výši 2450,- Kč.⁴³

---

⁴³ KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

5.2 Dávky státní sociální podpory

Dávky státní sociální podpory upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Nárok na tyto dávky má pouze fyzická osoba, která má trvalý pobyt na území ČR, jsou občané ČR anebo cizinci, kteří mají na území ČR trvalý pobyt delší než 1 rok. Za rodinu, kterou státní sociální podpora chápe, považuje zákon rodiče a nezaopatřené děti do 18 let anebo do 26 let, které se připravují na budoucí povolání.

U některých dávek se zhodnocuje pouze příjem osob, ne jejich majetek. V závislosti na příjmu jsou poskytovány dávky příspěvek na bydlení, přídavek na dítě a porodné. Bez ohledu na příjem jsou poskytovány dávky pohřebné a rodičovský příspěvek.⁴⁴

Rodina, která má více nepříznivých situací, může žádat a pobírat více dávek státní sociální podpory najednou. Za příjem, který je rozhodující pro některé z dávek se považuje příjem ze závislé činnosti, příjmy z nemocenského pojištění, důchodového pojištění, z podnikání a samostatné výdělečné činnosti a podpora v nezaměstnanosti. Započítávají se pouze „čisté“ příjmy.

Dávky státní sociální podpory se vyplácí v čisté měně a vyplácí se buď přímo na běžný účet nebo poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu či jinou adresu. Veškeré žádosti o dávky státní sociální podpory vyřizuje Úřad práce. Odvolací orgán proti rozhodnutí Úřadu práce je Ministerstvo práce a sociálních věcí.⁴⁵

Dávky státní sociální podpory jsou přídavek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné, rodičovský příspěvek a pohřebné.

---

⁴⁴ KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.

⁴⁵ *Integrovaný portál MPSV: Obecné informace* [online]. 12.03.2018 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>

Tabulka 1 - vývoj systému dávek státní sociální podpory od roku 1995

Aktuálně existující dávky		
1.	přídavek na dítě	od 1.1.2010 omezen okruh příjemců přídavku
2.	příspěvek na bydlení	existuje i doplatek na bydlení (hmotná nouze)
3.	porodné	od 1.1.2011 není plošné (testuje se příjem rodiny)
4.	rodičovský příspěvek	významná změna v pojetí dávky od 1.1.2012
5.	pohřebné	od 1.1.2008 není plošné (omezen okruh příjemců)
Přesunutě dávky		
6.	dávky pěstounské péče	od 2013 v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí
7.	sociální příplatek	od 2012 převeden jako navýšení do jiných dávek
8.	příspěvek na dopravu	ve 2004 nahrazen dotacemi na žákovské jízdné
Dávky zaniklé bez legislativní náhrady		
9.	zaopatřovací příspěvek	zanikl ve 2005 zrušením povinné vojenské služby
10.	"pastelkovné"	existovalo jen od 1.6.2006 do 31.12.2007

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

5.2.1 Přídavek na dítě

Přídavek na dítě je dávka, která je poskytována rodinám, které mají nezaopatřené děti. Tato dávka přispívá na úhradu potřeb dítěte spojených s úhradou výchovy a výživy dětí. Do 18 let dítěte uplatňuje nárok na tuto dávku zákonný zástupce, ačkoliv je dávka nárokem dítěte. Nárok na přídavek na dítě vzniká rodině, jejíž čistý příjem v posledních 3 kalendářních měsících nedosahuje 2,7 násobku částky životního minima.⁴⁶

Výše přídavku na dítě se odvíjí od věku nezaopatřeného dítěte. Do roku 2010 byla výše přídavku na dítě odstupňována příjmem rodiny za uplynulý kalendářní měsíc.

Tabulka 2 - výše přídavku na dítě v závislosti na věku dítěte

Věk dítěte	Měsíční částka přídavku
do 6 let	500,- Kč
6-15 let	610,- Kč
15-26 let	700,- Kč

Zdroj: výše přídavku na dítě dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

⁴⁶ KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

Dále se navyšuje výše příspěvku od skutečnosti, má-li společně posuzovaná osoba každý měsíc z rozhodného období příjem z dávek nemocenského pojištění, z dávek důchodového pojištění, z podpory v nezaměstnanosti a podpory při rekvalifikaci, příspěvku na péči o osobu do 18 let věku nebo z rodičovského příspěvku.

Tabulka 3 - výše přídatku na dítě v závislosti na věku dítěte

Věk dítěte	Měsíční částka přídatku
do 6 let	800,- Kč
6-15 let	910,- Kč
15-26 let	1000,- Kč

Zdroj: zvýšená dávka přídatku na dítě dle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
Nezaopatřené dítě, které je zletilé má nárok na výplatu dávky přímo své osobě. Při nezletilosti nezaopatřeného dítěte se vyplácí přídatek na dítě jeho zákonnému zástupci nebo může nastat situace, kdy je dítě umístěno do ústavního zařízení pro péči o děti nebo mládež, v tomto případě se přídatek na dítě vyplácí přímo ústavu.⁴⁷

5.2.2 Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení je další dávka státní sociální podpory, která je poskytována v závislosti na příjmu. Poskytuje se za účelem přispět rodinám uhradit náklady spojené s bydlením. Oprávněnou osobu je majitel bytu nebo nájemní byt, má-li v místě bydliště trvalý pobyt. Osoba nesmí mít příjem vyšší, než je jsou náklady na bydlení a vyšší než koeficient 0,3 a na území hlavního města Prahy koeficient 0,35 tzn. že únosné náklady na bydlení jsou 30 % příjmů a v Praze 35 % příjmů.

Příspěvek na bydlení se poskytuje na kalendářní čtvrtletí, pokud jsou splněny veškeré podmínky pro výplatu. Rozhodné období je předchozí kalendářní čtvrtletí. Jako rodina jsou považovány osoby, které mají v bytové jednotce trvalé bydliště. Orgán může zohlednit, pokud osoba v bytě prokazatelně nežije, že k takové osobě přihlížet nebude.

K žádosti je nutné doložit právní vztah k nemovitosti, např. vlastnický vztah k bytu, nájemní smlouvu apod. Jestliže má osoba podnájemní smlouvu, nelze dávku přiznat. Jestliže je právní vztah platný pro více osob, dávka může být přiznána

⁴⁷ Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, §18

pouze jednomu na stejnou bytovou jednotku. Jestliže se nedohodou, komu bude dávka přiznána, určí krajská pobočka Úřadu práce, komu bude dávka přiznána.

U bytů užívaných na základě nájemní smlouvy tvoří náklady na bydlení nájemné a náklady spojené s užíváním bytu. U družstevních bytů tvoří náklady na bydlení srovnatelné náklady podle počtu osob v domácnosti:

Tabulka 4 - náklady na bydlení u družstevních bytů

Počet osob v rodině	Kč
1	651
2	890
3	1164
4 a více	1404

Zdroj: Náklady na bydlení dle §25

Dále se zohledňují zálohy za energie – elektřina a plyn, vodné, stočné, svoz odpadu, vytápění, které jsou také odstopovány. Náklady na bydlení se hodnotí dle počtu osob v domácnosti⁴⁸:

Tabulka 5 - náklady na bydlení u bytu v osobním vlastnictví

Počet osob v rodině	Kč
1	475
2	650
3	850
4 a více	1050

Zdroj: Náklady na bydlení dle §25

Výpočet výše dávky příspěvku na bydlení je rozdíl mezi normativními náklady na bydlení a příjmem rodiny, který se vynásobí koeficientem 0,3 a v Praze 0,35. Jestliže příjem rodiny nedosahuje částky životního minima, používá se pro výpočet výše příspěvku na bydlení jako rozhodný příjem rodiny částka odpovídající výši životního minima.

Příspěvek na bydlení se poskytuje na 84 měsíců v období 10 kalendářních let. Pro výpočet kalendářních měsíců se sčítají veškeré měsíce pobírání příspěvku na bydlení, i když se osoba přestěhuje do jiného bytu.

Vláda vždy určí, jaká výše normativních nákladů bude na kalendářní rok platit, určuje jej vždy k 1. lednu a platí do 31. prosince.⁴⁹

⁴⁸ Zákony III: sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů k ... z oblasti pracovního práva. Česko. Český Těšín: Poradce, s.r.o., [1998]- . ISSN 1802-8284.

⁴⁹ BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora: s komentářem a příklady*. 14. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-739-3.

5.2.3 Porodné

Je poslední dávky státní sociální podpory, která je závislá na příjmu. Porodné se řídí zákonem č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, v hlavě osmé, §44-§46. Dávka má pomoci kompenzovat výdaje s nově narozeným dítětem rodinám, které mají nižší příjmy. Dávka se vyplácí jednorázově. Nárok na dávku má žena, která porodila živě narozené dítě. Vztahuje se na první a druhé živě narozené dítě. Jestliže by nastala situace, že by matka při porodu zemřela, přechází nárok na porodné na otce dítěte. Nárok na porodné vzniká dnem, kdy se dítě narodilo.⁵⁰

Jestliže si převezme dítě do trvalé péče pečující osoba, která nahrazuje péči rodičů, má nárok na porodné, ale jen do 1 roku věku dítěte. Nárok vzniká také, jestliže bylo prvním nebo druhým dítětem vzatým do náhradní trvalé péče, bez ohledu na skutečnost, bylo-li porodné již na totéž dítě čerpáno. Nárok vzniká dnem převzetí dítěte do náhradní trvalé péče. Za převzaté dítě se považuje dítě na základě rozhodnutí příslušného orgánu.

Dle §46 zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře je výše porodného 13.000,- Kč na první živě narozené dítě a 10.000,- Kč na druhé živě narozené dítě.⁵¹

5.2.4 Rodičovský příspěvek

V hlavě páté, zákona č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře, v §30-§31 nalezneme dávku Rodičovský příspěvek. Dávka náleží osobě, která o dítě celodenně a řádně pečuje. Dítě musí být nejmladší v rodině a do nejvýše do věku 4 let. Při péči o dítě starší 4 let, rodičovský příspěvek nenáleží. Další podmínkou výplaty rodičovského příspěvku do 4 let věku dítěte je, že částka 220.000,- Kč musí být rozpočtena na 48 měsíců. V případě narození dvojčat, či vícčet, má rodič nárok na 1,5 násobek částky, kterou může vyčerpat, tzn. částku 330.000,- Kč. Dávka je poskytována opakovaně, každý kalendářní měsíc.

Pro stanovení výše čerpání měsíčního rodičovského příspěvku je rozhodující výše denního vyměřovacího základu pro stanovení peněžité pomoci v mateřství. Rodič může volit výši rodičovského příspěvku až do výše 7600,- Kč. Jestliže ke dni narození má alespoň jeden z rodičů k dispozici denní vyměřovací

---

⁵⁰ KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

⁵¹ BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora: s komentářem a příklady*. 14. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-739-3.

základ, může čerpat rodičovský příspěvek až do výše 11500,- Kč, jestliže jeho vyměřovací základ převyšuje ze 70 % 30násobku denního vyměřovacího základu částku 7600,- Kč. O změnu výše rodičovského příspěvku se žádá písemně a podává se u krajské pobočky Úřadu práce, která rozhoduje o rodičovském příspěvku. Poslední výplata této dávky je zpravidla nejvyšší, jelikož částka, která připadá na poslední výplatu této dávky, je většinou nižší než pravidelná dávka rodičovského příspěvku, z tohoto důvodu se nárok na poslední dávku vyplácí společně s předposlední dávkou, která náleží za kalendářní měsíc.

Nárok na dávku zaniká po vyčerpání částky 220.000,- Kč a nebo, jestliže se ve stejné rodině narodí jiné dítě, které se stane nejmladším dítětem v rodině a tudíž vznikne nárok na rodičovský příspěvek na nejmladší živě narozené dítě a ten dosavadní rodičovský příspěvek zanikne, bez ohledu na to, byla-li částka vyčerpána.

Podmínka celodenní péče je splněná v kalendářním měsíci, kdy se dítě narodilo, dále je splněna, když měl rodič nárok na peněžitou pomoc v mateřství, kdy si osoba převzala na základě rozhodnutí příslušného orgánu do náhradní péče rodičů.

Volba rodičovského příspěvku se může měnit každé 3 kalendářní měsíce. Rodiče se v péči o dítě mohou v průběhu čerpání rodičovského příspěvku střídat. Není brán zřetel na příjem rodičů, v průběhu čerpání dávky. Dítě, které je starší 2 let, je možné v omezené míře umisťovat do před školského zařízení, a to nejdéle na 46 hodin v měsíci.⁵²

5.2.5 Pohřebné

Tato dávka je určena k tomu, aby pomáhala rodinám kompenzovat náklady spojené s pohřbem. Pohřebné se vyplácí jednorázově. Příjemce dávky může být jediné fyzická osoba, která vypravila pohřeb, tím se rozumí osoba, která je uvedena na faktuře jako plátce nákladů za pohřeb. Podmínkou pro výplatu pohřebného je, že se jedná o pohřeb nezaopatřeného dítěte anebo osoby, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Zemřelá osoba musí být občanem České republiky. Pohřebné se vyplácí ve výši 5000,- Kč.⁵³

---

⁵² Zákony III: sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů k ... z oblasti pracovního práva. Česko. Český Těšín: Poradce, s.r.o., [1998]- . ISSN 1802-8284.

⁵³ KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.

6 Praktická část

6.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části bylo zjistit, jak jsou lidi informováni o dostupnosti, možnosti čerpání a existenci dávek pomoci v hmotné nouzi u občanů, kteří již využívají dávek pomoci v hmotné nouzi anebo v minulosti využívali a lidmi, kteří nemají s pobíráním těchto dávek žádné zkušenosti. Autorka vycházela ze svých vlastních zkušeností s dávkami hmotné nouze a znalosti prostředí místa výzkumu. Dále vycházela z teoretických poznatků, které jsou uvedeny v teoretické části.

6.2 Místo uskutečnění průzkumného šetření

Místem průzkumu bylo pracoviště oddělení hmotné nouze na adrese Klatovská třída 200e v Plzni, které je kontaktním pracovištěm krajské pobočky v Plzni. Klienti přicházejí do vstupní haly, kde si vyzvednou pořadový lístek z vyvolávacího systému na příslušnou přepážku. Posadí se v čekárně a čekají, až se na vyvolávací tabuli objeví jejich pořadové číslo. Někteří klienti jsou objednáni přímo stanovený čas a mají předem určené vyvolávací číslo, na které jsou pozváni do příslušné kanceláře. Nachází se zde 17 přepážek, které jsou očíslované čísly 13-30, navíc je každá kancelář označena čísly, která jsou mnohdy pro nové klienty matoucí, jelikož se liší od čísel přepážek hmotné nouze, ale zároveň se shodují s čísly přepážek státní sociální podpory. Každá pracovnice má na starosti určité městské obvody a písmenka abecedy.

Dotazování veřejnosti probíhalo na území města Plzeň a také na území města Písek.

6.3 Stanovení hypotézy

Při stanovování hypotézy vycházela autorka z několikaleté zkušenosti s dávkami hmotné nouze, ale také z teoretických znalostí. Hypotézy byly stanoveny tak, aby obsáhly co nejširší veřejnost. Jedná se o výzkum využívání dávek pomoci v hmotné nouzi. Znalosti těchto dávek u veřejnosti, která nemá žádné zkušenosti s pobíráním dávek pomoci v hmotné nouzi a klientů oddělení hmotné nouze, podmínky pro výplatu dávek, jejich výši a samotná výplata dávek. Veškeré teoretické informace jsou podrobněji zpracované v teoretické části diplomové práce.

6.3.1 Hypotézy

1. Lze předpokládat, že 70–80 % respondentů zná, popřípadě využívá či někdy v minulosti využívali některou z dávek pomoci v hmotné nouzi.
2. Lze předpokládat, že u klientů hmotné nouze více než 90 % ví, který úřad vyplácí tyto dávky a u veřejnosti více než 50 % ví, který úřad vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi.
3. Lze předpokládat, že více než 40 % respondentů by se při tíživé životní situaci spoléhalo na finanční pomoc od státu.
4. Lze předpokládat, že méně než 40 % veřejnosti ví, jaká je výše dávek u uvedených případů.

6.4 Použité metody

Autorka pro zjišťování informací zvolila formu dotazníku, který je nejvhodnější a nejjednodušší formou pro získání co nejvíce informací, protože lidé rádi odpovídají zaškrťovací metodou, otevřené odpovědi většinou nevyplňují, což se mimo jiné také potvrdilo v předmětném dotazníku.

Vzhledem k vyhodnocení dotazníku, který má za úkol získat údaje o počtu respondentů, zvolila autorka kvantitativní typ průzkumu. Kvantitativní metoda má za úkol získat určitý počet předem zvolených informací, od většího počtu respondentů a slouží k ověření předem určené hypotézy.

Informace autorka zjišťovala prostřednictvím vyplňování dotazníku, které byly rozdány klientům na hmotné nouzi, a autorka byla jejich vyplňování přítomna. Dotazník byl koncipován z většiny uzavřenými odpověďmi a jednou otevřenou otázkou. Dotazník byl vyplňován na místě Úřadu práce, oddělení pomoci v hmotné nouzi. Přítomnost autorky při vyplňování dotazníku byla výhodou, pokud klienti či veřejnost neporozuměli otázkám.

Otázky byly koncipované tak, aby zajistily předem vymezený cíl průzkumu, aby potvrdily anebo vyvrátily stanovenou hypotézu s ohledem na zkušenosti z praxe a znalostí z teorie. Dotazníky jsou dva, protože bylo úkolem porovnání dvou různých vzorků lidí a to:

- Dotazník pro osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi – 11 otázek, z toho 10 uzavřených a 1 otevřená (viz kapitola 9, dotazník č. 1)

- Dotazník pro osobu, která není žadatelem ani nikdy v minulosti nežádala dávky pomoci v hmotné nouzi – 13 otázek, z toho 12 uzavřených a 1 otevřená. (viz kapitola 9, dotazník č. 2)

Další metodou je srovnání dávek pomoci v hmotné nouzi v České republice a na Slovensku. Práce zkoumá druhy dávek pomoci v hmotné nouzi, jejich výši a podmínky pro přiznání a výplatu těchto dávek.

6.5 Popis zkoumaného vzorku

Osloveni byli respondenti, kteří chodí pravidelně na přepážku hmotné nouze na pracovišti v Plzni-městě, pobočky krajského Úřadu práce v ČR v Plzni. Autorka požádala náhodné klienty, kteří přicházeli na oddělení hmotné nouze požádat o nějaké dávky anebo přišli doložit rozhodné skutečnosti pro vyhodnocení běžící dávky. U 30 žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi, kteří byli ochotni vyplnit dotazník, bylo 24 žen a 6 mužů. Toto je znázorněno v tabulce č. 6 a v grafu č. 1. V grafu č. 2 je znázorněna věková struktura respondentů.

Z 30 osob, které nikdy nežádali o dávku, tzn. veřejnosti, byli ochotni vyplnit dotazník 19 žen a 11 mužů. Toto je uvedené v tabulce č. 7 a v grafu č. 3 a v grafu č. 4 je znázorněna věková kategorie.

6.6 Průběh dotazování

Dotazování probíhalo v období od 10. prosince 2018 do 14. ledna 2019 na pracovišti oddělení hmotné nouze, které je blíže popsáno výše. O konání dotazování bylo informováno vedení, a to také nařídilo, že dotazování musí být anonymní a pouze na přepážkách autorky a jejich kolegyně, které s ní sedí v kanceláři.

Toto období je zvolené záměrně za účelem dosažení co největšího vzorku klientů, jelikož před Vánočními svátky a bezprostředně po nich je klientů na hmotné nouzi největší fluktuace. Dotazování nenarušovalo běžný chod oddělení.

Oslovování veřejnosti probíhalo v těch samých dnech ve městě Plzeň a také ve městě Písek.

Průzkum probíhal dle subjektivního vnímání autorky, která oslovovala náhodné klienty a veřejnost. Autorka se snažila, aby byli respondenti muži i ženy, různých věkových skupin, z důvodu získání co nejlepšího výsledku průzkumu.

Informace, které autorka získala, zpracovala a zanesla do tabulek a následně vytvořila grafy, které jsou nejlepší pomůckou k vyhodnocení dotazování.

6.7 Vyhodnocení průzkumu

Tato kapitola se věnuje vyhodnocení dotazníku a prezentuje data, která vycházejí z průzkumu, pomocí tabulek a někdy i grafů.

Dotazník byl vyhotoven pro dvě skupiny. Některé otázky se neshodovaly, protože dotazník byl koncipován pro dvě rozdílné skupiny. Pro první skupinu respondentů, kteří pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, by měly být otázky známé a odpovědi na ně snadné a u druhé skupiny respondentů, kteří nemají žádné zkušenosti, byl dotazník trochu změněn u posledních otázek. Dalo se očekávat, že u druhé skupiny jsou znalosti o dávkách hmotné nouze menší anebo zkreslené z médií.

Skupina č. 1 – 30 respondentů, kteří si přišli podat nové žádosti o dávky, anebo již mají dávky běžící a jen přišli, aby doložili doklady, které jsou rozhodující pro vyhodnocení dávky, např. Doklad o výši měsíčních příjmů, doklad prokazující úhradu nájemného, služeb, elektřiny a plynu apod.

Skupina č. 2 – 30 respondentů, kteří jsou výše zmiňovány jako veřejnost, byli osloveni např. hasiči, zdravotní sestry a také náhodní kolemjdoucí.

6.7.1 Otázka č. 1

Uved'te prosím, zda jste muž či žena.

6.7.2 Otázka č. 2

Zaškrtněte prosím, ve které věkové skupině jste.

První dvě otázky byly pro obě skupiny shodné a týkají se pohlaví respondentů a jejich přibližného věku. Respondenti měli na výběr ze čtyř věkových skupiny, ty jsou:

1. Do 20 let
2. 20-30 let
3. 31-45 let
4. Nad 45 let

Z tabulky 6 vyplývá, že se dotazníku bylo ochotno účastnit 6 mužů, dva ve věkové kategorii 31–45 let a čtyři muži nad 45 let.

Dále se bylo ochotno vyplnit dotazník 24 žen, z nichž pět je ve věku 20-30 let, deset ve věku 31-45 let a devět žen je ve věku nad 45 let. Z téže tabulky také vyplývá, že dávky pomoci v hmotné nouzi chodí vyřizovat především ženy a muži

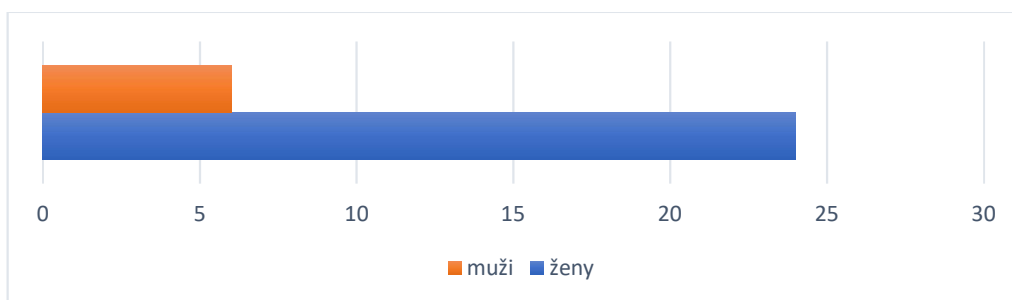
přicházejí málokdy, proto se jich zúčastnilo takové malé množství. V kategorii do 20 let nebyl ochoten vyplnit dotazník nikdo.

Skupina 1

Tabulka 6 - pohlaví a věková skupina respondentů

Skupina 1	do 20 let	20–30 let	31–45 let	nad 45 let	celkem
muži	0	0	2	4	6
ženy	0	5	10	9	24

Zdroj: vlastní poznatky

Graf 1 - počet mužů a žen ve skupině 1 vyjádřené v počtu

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Ve skupině 1 se průzkumu účastnilo 26 žen, což je 80 % z dotázaných a 6 mužů, tj. 20 % z celkového počtu dotázaných. U skupiny 1 byli osloveni muži i ženy, ale ochotu odpovídat měli většinou ženy.

Skupina 2

U skupiny 2 odpovědělo 19 žen a 11 mužů. Tyto údaje jsou uvedené v tabulce č. 7 a věková skupina je vyjádřena v grafu 2. Respondenti byli osloveni v různých věkových skupinách, ale ochotu odpovídat měli více ženy, ačkoliv odpovídání je také u mužů a mnohem vyváženější, než u skupiny 1.

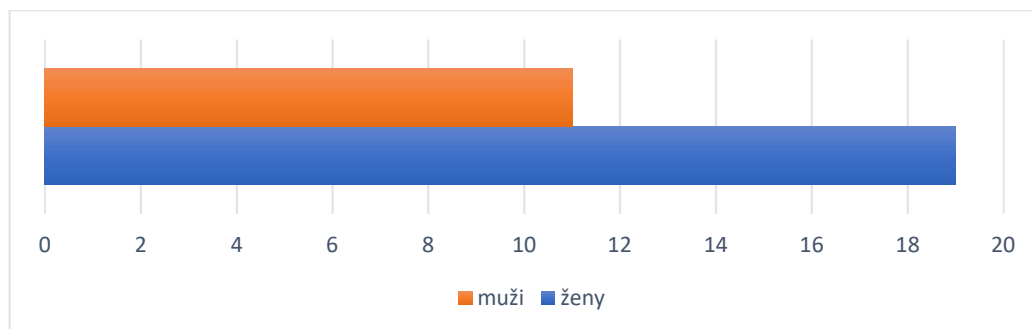
Muži ve věkové kategorii 20-30 let byli ochotni odpovídat dva. V kategorii 31-45 let vyplnilo dotazník pět mužů a ve věkové kategorii nad 45 let odpověděli čtyři muži.

V kategorii do 20 let nebyl nikdo ani u žen a ani u mužů, kdo by byl ochoten vyplnit dotazník. Ve věkové kategorii 20-30 let odpověděla pouze jedna žena, v další kategorii 31-45 let odpovědělo osm žen a nad 45 let bylo ochotno vyplnit dotazník deset žen.

Tabulka 7 - pohlaví a věková skupina respondentů

Skupina 2	do 20 let	20–30 let	31–45 let	nad 45 let	celkem
muži	0	2	5	4	11
ženy	0	1	8	10	19

Zdroj: vlastní poznatky

Graf 2- pohlaví respondentů ve skupině 2 v počtu

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

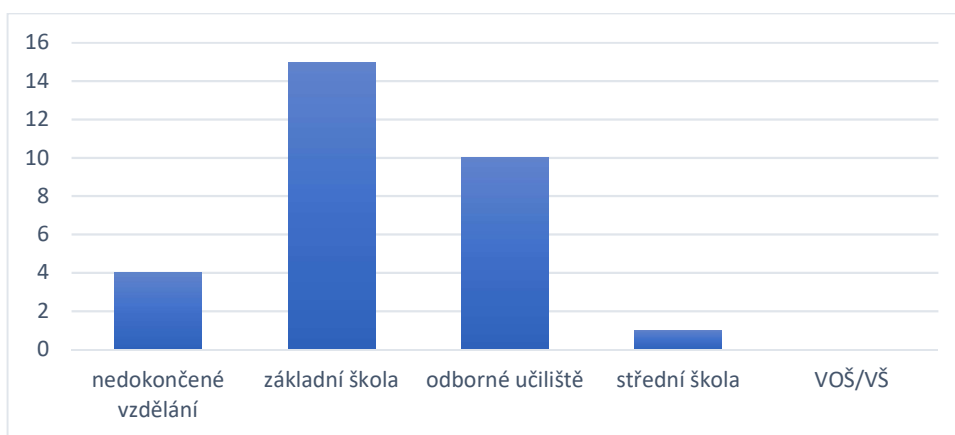
Ve druhé skupině odpovědělo 57 % žen a 43 % mužů. V této skupině je více méně vyrovnanost respondentů, je to také dané tím, že většina žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi jsou ženy, protože dle názorů klientů, muži na vyřizování a dokládání dokumentů nejsou, a proto to musí vyřizovat zpravidla ženy.

6.7.3 Otázka č. 3

Jaké je vaše dosažené vzdělání

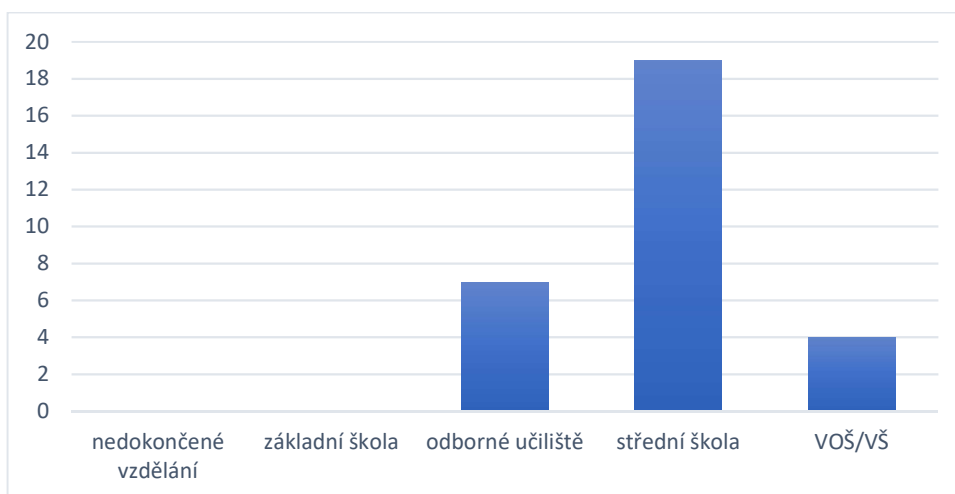
V další otázce se autorka dotazovala na vzdělání respondentů. Výsledkem je, že zatím co vzdělání první skupiny je z většiny pouze základní, maximálně odborné učiliště a na třetím místě je nedokončené vzdělání a nikdo nemá vzdělání vyšší odborné či vysokoškolské. Výsledky jsou zaneseny do grafu číslo 3.

Naproti tomu u druhé skupiny je vzdělání ve většině střední škola, na druhém místě je odborné učiliště a na třetím a posledním místě je vzdělání vyšší odborné nebo vysokoškolské. Žádný z dotazovaných respondentů nemá vzdělání základní anebo nedokončené základní vzdělání. Výsledky jsou zaneseny do grafu číslo 4.

Graf 3 - vzdělání respondentů skupiny 1

Zdroj: vlastní poznatky

Graf 4 - vzdělání respondentů skupiny 2

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

6.7.4 Otázka č. 4

Znáte dávky pomoci v hmotné nouzi? Popřípadě uveďte jaké.

U čtvrté otázky se potvrdilo to, že lidé neradi odpovídají na otevřené otázky mají raději otázky uzavřené, kde můžou zvolit jednu z konkrétních odpovědí.

První skupina i druhá skupina odpovídala téměř shodně. V první skupině odpovídalo sedmnáct respondentů odpovědí NEVÍM, čtyři respondenti odpověděli PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ A DOPLATEK NA BYDLENÍ, tři respondenti odpověděli DOPLATEK NA BYDLENÍ a 3 PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ, jeden odpověděl všechny tři dávky správně. A poslední dva respondenti odpověděli HMOTNÁ NOUZE A SOCIÁLNÍ PODPORA.

Druhá skupina odpovídala podobně ve smyslu prvního místa nejčastější odpovědi, a to je NEVÍM, tuto odpověď zaznamenala autorka dvacetkrát, další

v pořadí byla jako nejčastější odpověď PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ, a to celkem osmkrát a dva respondenti odpověděli PŘÍSPĚVEK NA ŽIVOBYTÍ.

6.7.5 Otázka č. 5

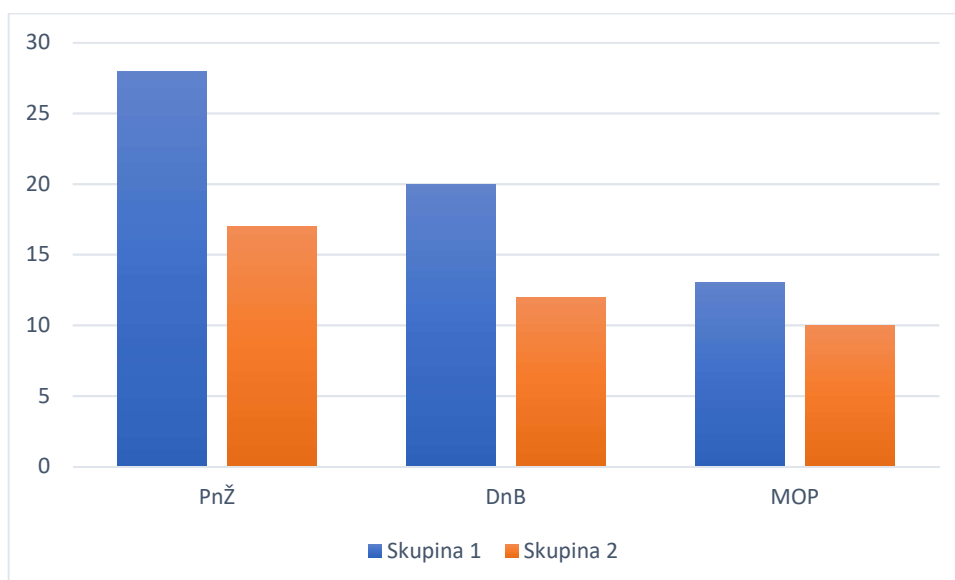
Z vyjmenovaných dávek pomoci v hmotné nouzi zaškrtněte tu, o které jste někdy slyšel/a.

Pátá otázka byla uzavřená a byla koncipována tak, že autorka vyjmenovala dávky pomoci v hmotné nouzi, které se v současné době vyplácí a chtěla zjistit, jaké dávky mají lidé nejvíce v povědomí nebo, o kterých alespoň slyšeli. Respondenti měli na výběr zvolit tři varianty, které jsou:

1. Příspěvek na živobytí
2. Doplatek na bydlení
3. Mimořádná okamžitá pomoc

Z výsledků, které jsou zohledněny v grafu č. 5 vyplývá, že nejvíce se do povědomí obou skupin dostala dávka příspěvek na živobytí (PnŽ), která je nejvíce probíraná v médiích a pobírá ji nejvíce lidí. Doplatek na bydlení (DnB) již není tak žádaná dávka, většinou ji nahrazuje dávka Příspěvek na bydlení, a to se také odráží v odpovědích skupiny 1. U skupiny 2 je tato dávky v téměř stejném povědomí jako dávka mimořádná okamžitá pomoc (MOP), což u první skupiny neplatí, jelikož mimořádnou okamžitou pomoc moc lidí nepotřebuje, a tudíž se jim zdá, že do dávek pomoci v hmotné nouzi vůbec nepatří, a proto takovou variantu zvolilo jen pár respondentů.

Z vyhodnocení dotazníků je také zřejmé, že je rozdíl od odpovědí v předchozí otázce, kde byly nejčastější odpovědi NEVÍM, tak u této otázky, když jim byly přesně vyjmenované odpovědi, respondenti si uvědomili, že o nějaké z vyjmenovaných dávek již někdy slyšeli a dokázali bez větších problémů zaškrtnout alespoň jednu z vyjmenovaných dávek.

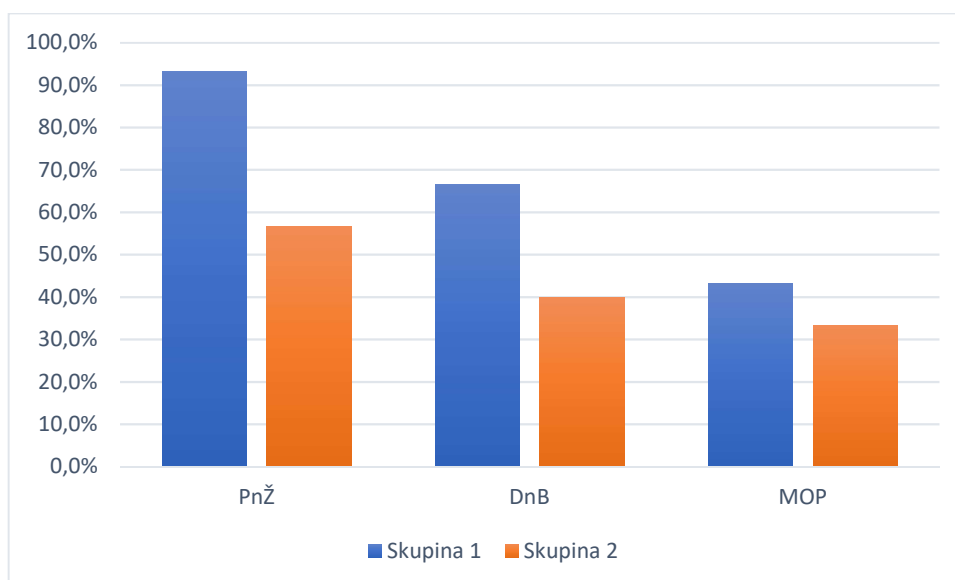
Graf 5 - Uvedení správné dávky – číselné vyjádření

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Z grafu č. 6 je patrné, že téměř 94 % respondentů skupiny 1 zná dávku příspěvek na živobytí, 66,7 % dotazovaných respondentů zná nebo nějaký způsobem je jim povědomá, buď dávku sami využívají, anebo ji znají z médií či jiných zdrojů, dávka Doplatek na bydlení. A v neposlední řadě dávka Mimořádná okamžitá pomoc je známá 43,3 % respondentům první skupiny.

Z grafu č. 6 je zřejmé, že se s dávkami nikdy nesetkali, a proto jen 56,7 % respondentům je dávka příspěvek na živobytí. Tato dávka je největším procentuálním rozdílem ze všech třech dávek. Další dávkou je doplatek na bydlení, který je znám 40 % z dotázaných. Nasvědčuje tomu také to, že dávka doplatek na bydlení není tak známá, daleko známější je dávka Příspěvek na bydlení, který této dávce předchází. A mimořádná okamžitá pomoc je také dávka, která patří mezi ty méně známé. Respondentům je známá jen z 33,3 %, což se rovná také jejímu využívání a potřebě o tuto jednorázovou dávku žádat.

Graf 6 - Procentuální vyjádření správných odpovědí

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

6.7.6 Otázka č. 6

Víte, který úřad dávky pomoci v hmotné nouzi vyplácí?

Respondenti mohli zvolit ze čtyř uzavřených odpovědí, které jsou:

1. Okresní správa sociálního zabezpečení
2. Úřad práce ČR
3. Městský úřad – Sociální odbor
4. Nevím

Otázka číslo 6 byla uzavřená a byla pro obě skupiny stejná. Byla položena z důvodu, že se výplata dávek hmotné noze měnila a dávky byly již několikrát přesunuty na jiné úřady. Do 31. prosince 2006 byly vypláceny dávky sociální péče vypláceny obcemi, dle zákona č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů. Od 01. ledna 2007 do 31. prosince 2011 byly dávky pomoci v hmotné nouzi vypláceny též obcemi, ale již na základě zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a od 01. ledna 2012 dosud jsou dávky pomoci v hmotné nouzi vypláceny Úřady práce, dle stejného zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi.⁵⁴

Díky těmto změnám jsou odpovědi respondentů obou skupin rozdílné, z důvodu toho, že kdo nikdy nežádal o dávky pomoci v hmotné nouzi, tak mu nemusí být známo, který úřad tyto dávky vyplácí. Klienti často používají termín, že

⁵⁴ JEDLIČKA, Jan, Ing. *Obec a finance*. 2011, 16(2). ISSN 1211-4189. Dostupné také z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6492148>

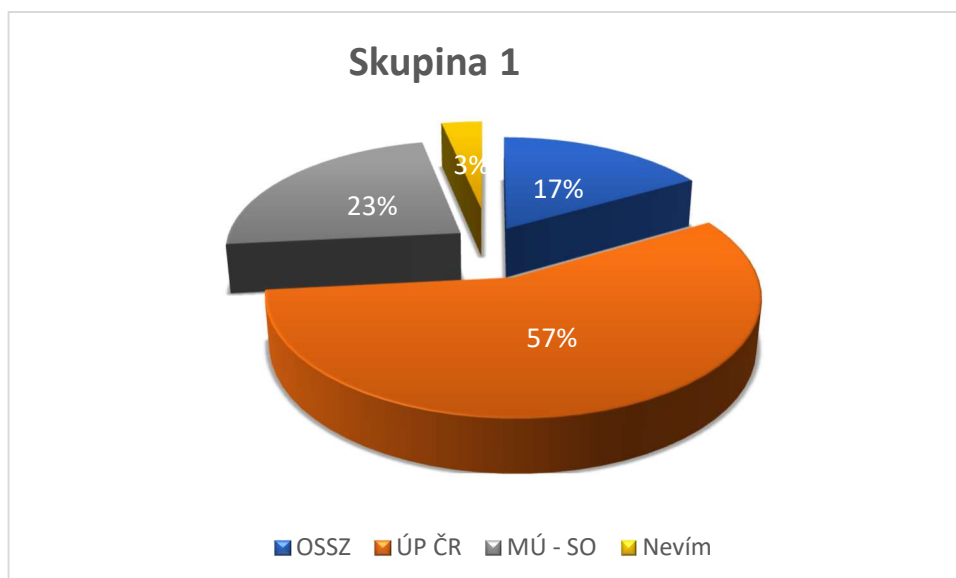
jdou na „sociálku“, tento termín může být pro veřejnost velice matoucí, a proto autorka očekávala rozdílné odpovědi.

Odpovědi první skupiny byly až zarážející, když správně odpovědělo pouze 56,7 %, ačkoliv dotazník vyplňovali právě na půdě Úřadu práce a formuláře Hmotné nouze mají Úřad práce přímo v hlavičce těchto formulářů. Přesto téměř polovina odpověděla špatně. Další nejčastější odpovědí byla odpověď 3, tzn. Městský úřad – Sociální odbor a poté Okresní správa sociálního zabezpečení.

Tabulka 8 – Skupina 1 - Znalost úřadu, který vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi

Skupina 1	OSSZ	ÚP ČR	MÚ - SO	Nevím
30 respondentů	5	17	7	1

(vysvětlivky zkratk: OSSZ = Okresní správa sociálního zabezpečení, ÚP ČR = Úřad práce České republiky, MÚ – SO = Městský úřad – sociální odbor)

Graf 7 – Znalost úřadu, který vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi – vyjádření v procentech

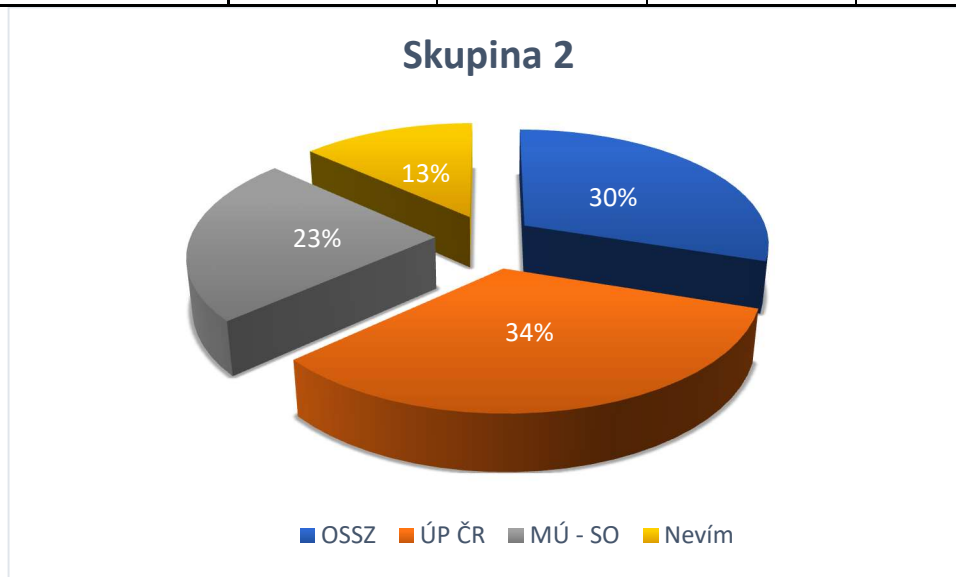
Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Výsledkem je, že o tom, který úřad vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi, ví pouze polovina dotazovaných z první skupiny, ačkoliv těchto dávek využívají již řadu let a na Úřad práce dochází pravidelně, někteří i několikrát do měsíce.

Odpovědi druhé skupiny byly téměř vyrovnané. Zde byly očekávané spíše nesprávné odpovědi, jelikož veřejnost nemusí mít povědomí o tom, který úřad vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi. Výsledky byly zpracované do tabulky, kde jsou výsledky uvedené v číslech a následně v grafu, kde jsou výsledky vyjádřeny v procentech.

Tabulka 9 – Skupina 2 - Znalost úřadu, který vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi

Skupina 2	OSSZ	ÚP ČR	MÚ – SO	Nevím
30 respondentů	9	10	7	4

Graf 8 - Znalost úřadu, který vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi – vyjádření v procentech

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Z výše uvedené tabulky č. 9 a grafu č. 8 vyplývá, že veřejnost má veliký zmatek v tom, který úřad vlastní dávky pomoci v hmotné nouzi vyplácí. Což se není čemu divit, když o dávky nikdy nežádali, nicméně nějaké povědomí by o dávkách mělo být a toto ukazuje jen na to, že je nedostatek informovaných lidí, kteří dle názoru autorky ani nemají pořádně z čeho čerpat. Správně odpovědělo pouze 34 %, další nejčastější odpovědí byla odpověď Okresní správa sociálního zabezpečení, a poté Městský úřad – sociální odbor.

6.7.7 Otázka č. 7

Víte, jak často se dávky pomoci v hmotné nouzi oprávněným osobám vyplácejí?

Tato otázka byla uzavřená a byla pro obě skupiny respondentů shodná. Byla položena právě proto, aby si autorka ověřila znalost, především klientů, kteří pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, četnosti vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi. Předpokládá se, že většina respondentů z první skupiny bude znát, v jakých časových intervalech se dávky pomoci v hmotné nouzi vyplácejí. Dávka se vyplácí

měsíčně, protože to je finanční pomoc, která řeší aktuální nepříznivou sociální situaci.

Tabulka 10 - Četnost výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi

Skupina 1	měsíčně	dle potřeby	nevím
30 respondentů	100 %	3,30 %	0 %

Průzkum potvrdil, že všichni dotazovaní v první skupině odpověděli, že dávky pomoci v hmotné nouzi se vyplácejí měsíčně. Dle potřeby zaškrtl pouze jeden dotazovaný, který zároveň zaškrtl možnost měsíčně, a zdůvodnil to tak, že dávka MOP se vyplácí dle potřeby, jelikož se jedná o dávku jednorázovou, nikoliv opakující se.

U druhé skupiny se dá předpokládat, že procento správné odpovědi nebude tak vysoké jako u první skupiny dotazovaných, protože veřejnost nemá tak dobré znalosti o vyplácení dávek pomoci v hmotné nouzi.

Tabulka 11 - Četnost výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi

Skupina 2	měsíčně	dle potřeby	nevím
30 respondentů	73,3 %	13,3 %	13,3 %

Odpovědi respondentů druhé skupiny byly až překvapivě správné, jelikož správně odpovědělo 73,3 % dotazovaných. Potvrdilo se ale tvrzení, že znalosti veřejnosti nejsou na takové úrovni jako znalosti žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi.

6.7.8 Otázka č. 8

Víte, jak lze dávky pomoci v hmotné nouzi žadateli vyplácet? /lze i více možností/

Otázka číslo 8 byla pro obě skupiny dotazovaných respondentů stejná. Zahrnovala 4 uzavřené odpovědi, ze kterých mohli respondenti vybrati i více možností. Odpovědi byly:

1. Poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu
2. Poštovní poukázkou na jinou adresu
3. Převodem na účet u banky v ČR

4. Nevím

U první skupiny bylo patrné, že každý z dotazovaných respondentů zvolil tu možnost, kterou sám využívá a je mu známá. Tři odpovědi, které jsou výše uvedené, jsou jedním z požadavků, který je nutné vyplnit při podání žádosti. Z toho vyplývá, že respondenti z první skupiny by tuto otázku měli vyplnit snadno a správně. Ovšem opak je pravdou, jak dokazuje následující tabulka č. 12.

Tabulka 12 - Možnosti, kam se dají vyplácet dávky pomoci v hmotné nouzi

Skupina 1	TP	jiná adresa	BÚ	nevím
30 respondentů	24	6	15	0

(vysvětlivky použitých zkratk – TP = trvalý pobyt, BÚ = bankovní účet)

Z tabulky vyplývá, že správně odpovědělo pouze 6 respondentů, což je 20 % z celkového počtu dotazovaných, kteří odpověděli správně všechny 3 odpovědi. Z části správně odpovědělo 9 respondentů, což je přibližně 30 % dotazovaných a 15 respondentů, což je 50 % dotazovaných, odpovědělo pouze jednu možnost, a to poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu. Odpověď 'nevím' nevyužil ani jeden z dotazovaných. Znalos možnosti výplaty dávek pomoci v hmotné nouzi je téměř mizivá.

Skupina druhá odpovídala na stejné otázky jako skupina první. Jejich odpovědi jsou dle tabulky číslo 13 takové, že pouze 3 respondenti odpověděli správně, tzn. pouhých 10 %.

Tabulka 13 - Možnosti, kam se dají vyplácet dávky pomoci v hmotné nouzi

Skupina 2	TP	jiná adresa	BÚ	nevím
30 respondentů	20	3	11	8

Dalších 8 respondentů odpovědělo částečně správně a to tak, že zaškrtno 2 možnosti, tj. 26,5 %. 11 dotazovaných zaškrtno jen jednu z uvedených správných odpovědí, tj. 37 %. Ostatně je jasné, že když veřejnost nemá žádné zkušenosti s vyplácením dávek pomoci v hmotné nouzi a v podstatě nikdy v životě neviděli formulář, ze kterého by správná odpověď mohla být patrná. Taky se dalo předpokládat, že někteří z dotazovaných respondentů využijí možnosti poslední, a to odpovědi 'nevím', které využilo celkem 8 dotazovaných, tj. 26,5 %.

6.7.9 Otázka č. 9

Otázka číslo 9 byla u první a druhé skupiny odlišná, jelikož položení stejné otázky druhé skupině jako skupině první by nedávalo smysl. Proto byla otázka upravena tak, aby byla druhá skupina schopna odpovědět.

Skupina 1

Myslíte si, že Vám dávky pomoci v hmotné nouzi pomohly při financování rodiny?

Na otázka číslo 9 bylo možné odpovědět tak, že respondent zakroužkoval jednu z uzavřených odpovědí, a to:

1. Ano, určitě
2. Částečně
3. Ne, částky jsou nízké

Odpovědi jsou zaznamenány do tabulky číslo 14. Dle domněnek autorky měly být odpovědi povětšinou kladné, jelikož výše dávek pomoci v hmotné nouzi jsou přijatelné ve smyslu toho, že je to poslední „záchranná síť“, která může rodině či jednotlivci pomoci od nepříznivé životní situace. V posledních letech klesly počty žadatelů o dávky pomoci v hmotné nouzi, jelikož klesla nezaměstnanost a lidé si tak mohli najít vhodné zaměstnání, ale také se neustále zpříšňují podmínky, které musí žadající osoby splnit, jinak nevznikne nárok na tyto dávky, jelikož dávky pomoci v hmotné nouzi jsou nenárokové.

Tabulka 14 - Pomoc při nepříznivé životní situaci

Skupina 1	ano, určitě	částečně	ne, částky jsou nízké
30 respondentů	25	3	2

Výše uvedená tabulka jen dokazuje, že většina klientů pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi je vděčná za každou pomoc, kterou jim stát poskytne a jsou schopni racionálně zhodnotit to, jestli jim dávky pomoci v hmotné nouzi pomáhají, či nikoliv. 83,3 % dotazovaných respondentů odpovědělo, že jim dávky pomoci v hmotné nouzi určitě pomohly při financování rodiny. 10 % dotázaných odpovědělo, že jim dávky pomoci v hmotné nouzi pomohly pouze částečně a 6,7 % respondentů odpovědělo, že jim dávky nepomáhají, že jsou částky příliš nízké. Tyto osoby mají většinou ještě jiné příjmy, například z částečného zaměstnání, anebo

z dávek státní sociální podpory, např. příspěvek na péči, rodičovský příspěvek apod.

Skupina 2

Myslíte si, že byste někdy v budoucnu využil/a dávek pomoci v hmotné nouzi při financování své rodiny?

Otázka pro druhou skupinu se liší, jelikož byla položena tak, aby na ni mohly respondenti z veřejnosti odpovídat. Odpovědi byly možné:

1. Ano, určitě
2. Možná
3. Doufám, že nebudu muset
4. Ne

Autorka při položení této otázky očekávala, že respondenti budou nejčastěji odpovídat třetí možností, jelikož většina z dotazovaných byla hrdá na to, že svoji rodinu dokáže zabezpečit sama, ze svého příjmu ze zaměstnání. Výsledky dotazníku jsou uvedené v tabulce číslo 15.

Tabulka 15 - Využívání dávek v budoucnu

Skupina 2	ano, určitě	možná	doufám, že nebudu muset	ne
30 respondentů	2	3	22	3

Při dotazování veřejnosti, zda by někdy v budoucnu využila dávek pomoci v hmotné nouzi dopadla dle očekávání autorky. Z třiceti respondentů 73,3 % odpovědělo, že doufají, nebudou muset využít dávek pomoci v hmotné nouzi ani v budoucnu. Další nejčastější odpovědi bylo možná a ne, které mají shodně odpovědi, a to 10 % z celkového počtu respondentů. To že by dotazovaná veřejnost využila dávek pomoci v hmotné nouzi pro financování své rodiny odpovědělo pouze 6,7 % z celkového počtu dotazovaných. Z průzkumu je zřejmé, že již veřejnost nespolehá na pomoc od státu, jako tomu bylo v minulých letech, spoléhají se na to, že svoji rodinu dokáží zabezpečit ze svých vlastních zdrojů.

6.7.10 Otázka č. 10

Jakou finanční podporu byste si představoval/a či využil/a v případě, že byste se ocitl/a bez finančních prostředků (z důvodu nějaké sociální události – nezaměstnanost, nemoc, invalidita, narození dítěte, úmrtí apod.)?

Otázka číslo 10 byla pro obě skupiny dotazovaných stejná a mohli zvolit více odpovědí. Varianty, které mohli respondenti zvolit, byly:

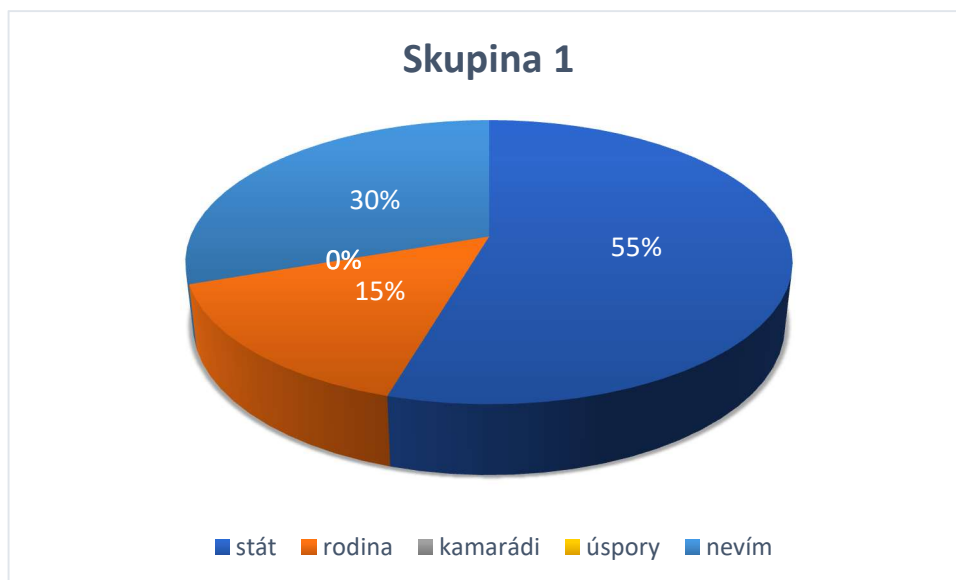
1. Od státu
2. Od rodiny
3. Od kamaráda, přítele, souseda, zaměstnavatele
4. Z vlastních úspor
5. Nevím

Skupina 1

Tabulka 16 – Očekávaná pomoc

Skupina 1	stát	rodina	kamarádi	úspory	nevím
30 respondentů	18	5	0	0	10

Dle výsledků v tabulce číslo 16 je evidentní, že dotazovaní z první skupiny se stále nejvíce spoléhají na pomoc od státu. Naopak na kamarády, přítele či zaměstnavatele se vůbec nespolečají. Další nejčastější odpověď byla nevím, kterou odpovědělo celkem deset lidí a pouze pět lidí by se při tíživé finanční situaci spolehalo na rodinu. Další zpracování, které je výraznější, je uvedené v grafu č. 9.

Graf 9 - Očekávaná pomoc v procentech

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Dle grafického zpracování je zřejmé, že první skupina dotazovaných se z 60 % spoléhá na finanční pomoc státu. Je to také dané tím a mnohdy dochází k tomu, že klienti, kteří dlouhá léta docházejí na hmotnou nouzi pro dávky a mají děti, tak i ty jejich děti následně v dospělosti žádají o dávky pomoci v hmotné nouzi,

tudíž nevidí ani doma, že by se rodiče nějakým způsobem starali sami a snažili se vydělávat peníze prací. Proto zřejmě je právě nejčastější první odpověď. Další odpovědí je nevím, kterou zvolilo 33,3 % lidí a poslední odpovědí bylo, jelikož z nabízených odpovědí od kamaráda, přítele, souseda, zaměstnavatele nebo z vlastních úspor, nikdo nevyužil, od rodiny, která byla třetí nejčastější odpovědí.

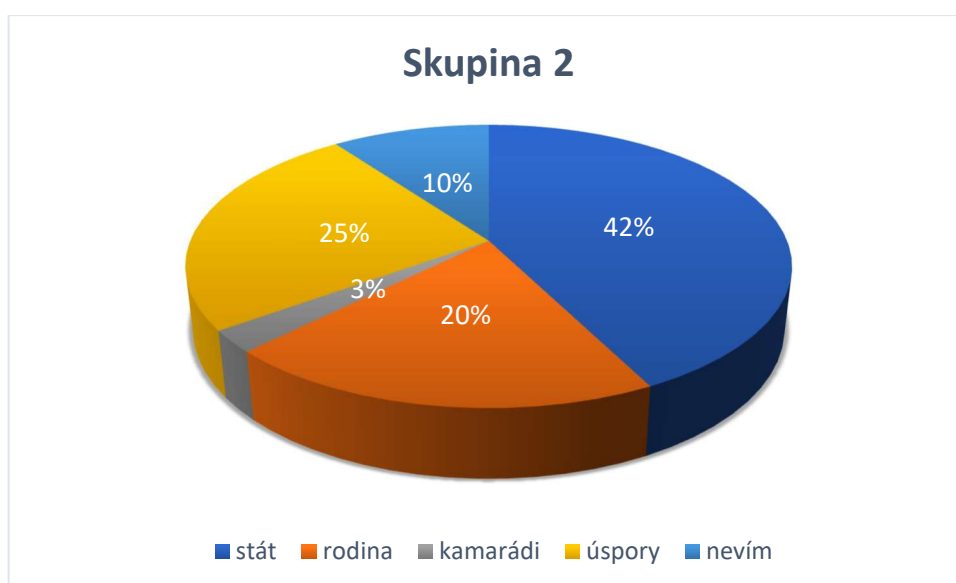
Skupina 2

U druhé skupiny autorka očekávala, že veřejnost bude spíše volit odpověď číslo 4, z vlastních úspor, jelikož nikdy nevyužívali dávky pomoci v hmotné nouzi a nemají žádné zkušenosti s vyřizováním těchto dávek.

Tabulka 17 – Očekávaná pomoc

Skupina 1	stát	rodina	kamarádi	úspory	nevím
30 respondentů	17	8	1	10	4

Na základě výše uvedené tabulky je jasné, že domněnky autorky byly zcela chybné. Lidé jsou již dnes jiného názoru a spíše by využili pomoc od státu, kdyby se ocitli v tíživé situaci než jakoukoliv jinou pomoc. Celkem 17 lidí odpovědělo, že by využilo pomoc státu. Další nejčastější odpovědí byla odpověď číslo čtyři, z vlastních úspor. Varianta druhá byla další častou odpovědí, celkem osm respondentů by v tíživé situaci zvolilo pomoc od rodiny. Samozřejmě i odpověď čtyři byla využita, a to celkem čtyřikrát. A v neposlední řadě respondenti z veřejnosti zvolili pomoc od kamaráda, zaměstnavatele či podobných osob.

Graf 10 – Očekávaná pomoc v procentech

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Z grafu číslo 10 je jasné, že celých 42 % zvolilo možnost stát, která v minulých letech byla ještě pasé, jelikož veřejnost ponižovalo, aby si šli o něco žádat. Je skutečně možné, že kdyby došlo k samému a přišli si ti, kteří nikdy o dávky nežádali, požádat, tak by si to rozmysleli. Vzhledem k neustále narůstající byrokracii si většinou lidé rozmyslí žádat o dávky pomoci v hmotné nouzi, protože vůbec nemají tušení, co všechno je nutné k vyhodnocení dávek, a poté když to zjistí, většinou odejdou a raději zvolí možnost půjčit si od rodiny.

Další možností byla možnost z vlastních úspor, kterou zvolilo celkem 25 % respondentů. Ihned v závěsu je možnost rodina, kterou zvolilo celkem 20 % dotazovaných. Pátou možnost využilo celých 10 % z dotazovaných a jen 3 % dotazovaných využilo třetí možnosti, což je ale velice pozitivní, protože tyto lidé se spoléhají nejvíce sami na sebe.

6.7.11 Otázka č. 11

Myslíte si, že o dávkách hmotné nouze existuje dostatek dostupných informací?

Otázka číslo 11 byla pro obě skupiny stejná a měli na výběr ze tří uzavřených odpovědí, a to:

1. Ano
2. Mohlo by to být lepší
3. Ne

Skupina 1

V tabulce číslo 18 jsou zaznamenány výsledky dotazníku. Ze které je patrné, že první skupina odpověděla ve většině, tj. v 76,7 % ze všech dotazovaných odpověď první, tzn. že si myslí, že o dávkách hmotné nouze je dostatek dostupných informací. 20 % z dotazovaných si myslí, že by informace o dávkách hmotné nouze mohli být lepší a spíše dostupnější. Srozumitelné informace po většinou dostávají pouze na úřadě, jelikož nedovedou pochopit zákonné výrazy a porozumět tomu, co tím chtěl zákon říci. A pouze dva dotazovaní, tj. 6,7 % odpovědělo, že není dostatek dostupných informací o těchto dávkách.

Tabulka 18 - Dostupnost informací

Skupina 1	ano	mohlo by to být lepší	ne
30 respondentů	23	6	2

Skupina 2

Druhá skupina dle tabulky 19 odpovídala úplně odlišně než skupina první. Skupina druhá nejčastěji odpovídala, že by mohly být lépe dostupné informace a celkově by jich mohlo být více. Celých 50 % sdílí tento názor. Je to také dané tím, že právě nikdo moc nechce číst nějaké informace, které nepotřebují nebo se jich netýkají, protože nikdy nežádali dávky pomoci v hmotné nouzi. Média sice dávají nějaké informace o těchto dávkách, ale spíše ve spojitosti s nějakými novelami, kde ale nezazní přesná podstata těchto dávek.

Další nejčastější odpovědí byla odpověď ano, kdy se respondenti domnívají, že je dostatek informací. Myslí si to 26,6 % ze všech dotazovaných ve druhé skupině. A poslední možnost zvolilo pouze 7 dotazovaných, což je 23,3 %, je to možnost ne, která jasně mluví za to, že dostatek informací není.

Tabulka 19 – Dostupnost informací

Skupina 2	ano	mohlo by to být lepší	ne
30 respondentů	8	15	7

V grafu číslo 11 je graficky znázorněné srovnání odpovědí obou skupin, ze kterého je patrné, že jejich názory na dostupnost informací se zcela rozcházejí. Odpovědi jsou zcela opačné. I z této otázky vyplývá, že je rozdíl mezi osobami, které nikdy nežádaly dávky pomoci v hmotné nouzi a které jsou žadateli o tyto dávky, alespoň dle jejich mínění.

Graf 11 – Porovnání výsledků první a druhé skupiny

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

6.7.12 Otázka č. 12

Víte, jaká je výše dávky Příspěvku na živobytí pro jednotlivce, který nemá žádný příjem?

Otázka číslo 12 byla položena pouze druhé skupině, protože u první skupiny se předpokládá, že vědí, jaká částka náleží jednotlivci, který nemá žádný příjem, a tudíž by výsledky byly zkreslené.

Autorka předpokládá, že veřejnost neví, jaká výše je příslušná pro jednotlivce bez příjmu. Jelikož autorka pracuje na hmotné nouzi, tak často slýchává, že klientům platí „miliony“ a vůbec nemají tušení, jakým způsobem a za jakých podmínek jsou jim peníze vypláceny. Dnešní vyplácení dávek nezáleží pouze na posouzení sociální pracovnice, která jedná s klienty na přepážce, ta má nad sebou další osoby, tzv. ověřovatelé, říká se tomu „kontrola čtyř očí“, které kontrolují správnost všech dokumentů, a také vydávají rozhodnutí, oznámení a následně posílají peníze klientům v příslušné výši, popř. vyplácí dávku příspěvek na živobytí v kombinované platbě, tzv. „stravenkami“.

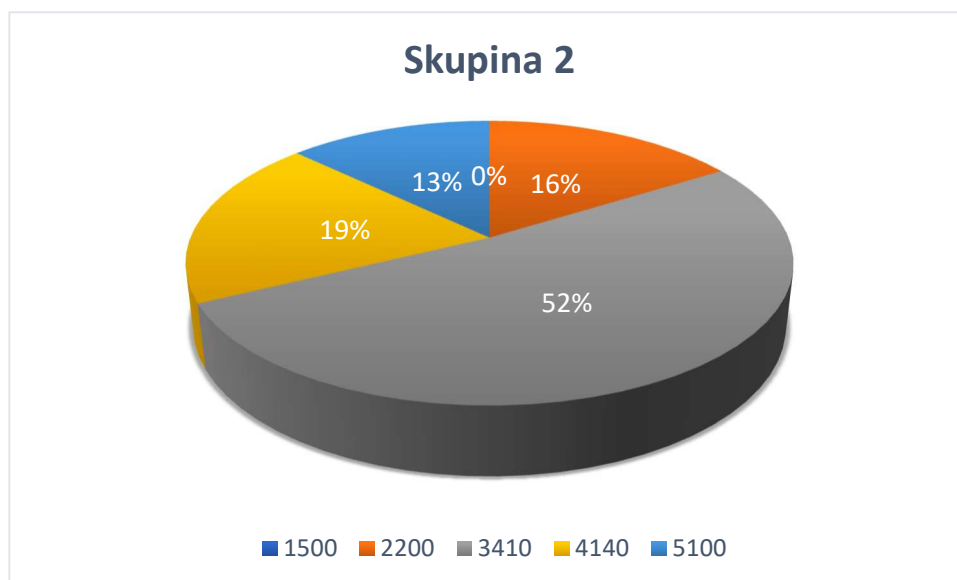
Někdy se také stává, že se setkáváme právě s lidmi z veřejnosti, kteří si přijdou požádat o dávky pomoci v hmotné nouzi a když je jim vysvětleno, že na dávky pomoci v hmotné nouzi „nedosáhnou“, tak se rozčílí a začnou říkat, že sociální pracovnice dávají dávky podle barvy pleti. Samozřejmě tomu tak není a jak bylo uvedeno výše, mají nad sebou další pracovníky, kteří též mohou zhodnotit nárok na tyto dávky.

Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí, které jsou:

1. 1500,- Kč
2. 2200,- Kč
3. 3410,- Kč
4. 4140,- Kč
5. 5100,- Kč

Dle grafu číslo 12 je jasné, že se autorka zmýlila a lidé mají nějaké povědomí o výši dávek pomoci v hmotné nouzi. Celých 52 % dotazovaných respondentů odpovědělo správně, tj. 16 lidí, kteří se možná i jen trefili do správné odpovědi. Další nejčastější odpovědí byla odpověď 4140,- Kč, kterou zvolilo 6 lidí, což je 19 % dotazovaných respondentů. O jednu odpověď méně má odpověď číslo

2, která je ve výši 2200,- Kč a tu odpovědělo 16 % dotazovaných, 13 % z dotazovaných odpovědělo poslední odpověď, která je ve výši 5100,- Kč. Niko

Graf 12 – Odpovědi skupiny 2

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

z dotazovaných si nemyslí, že by jednotlivec obdržel měsíční částku ve výši 1500,- Kč.

6.7.13 Otázka č. 13

Víte, jaká je výše dávky Příspěvků na živobytí pro 3člennou rodinu, která nemá žádný příjem? (1 dospělý a 2 děti ve věku 5 a 10 let)

Otázka číslo 13 byla také položena pouze druhé skupině, jelikož první skupina by odpovídala dle bohatých zkušeností a odpovědi by nebyly relevantní a autorka by nebyla schopna objektivně posoudit výsledek průzkumu.

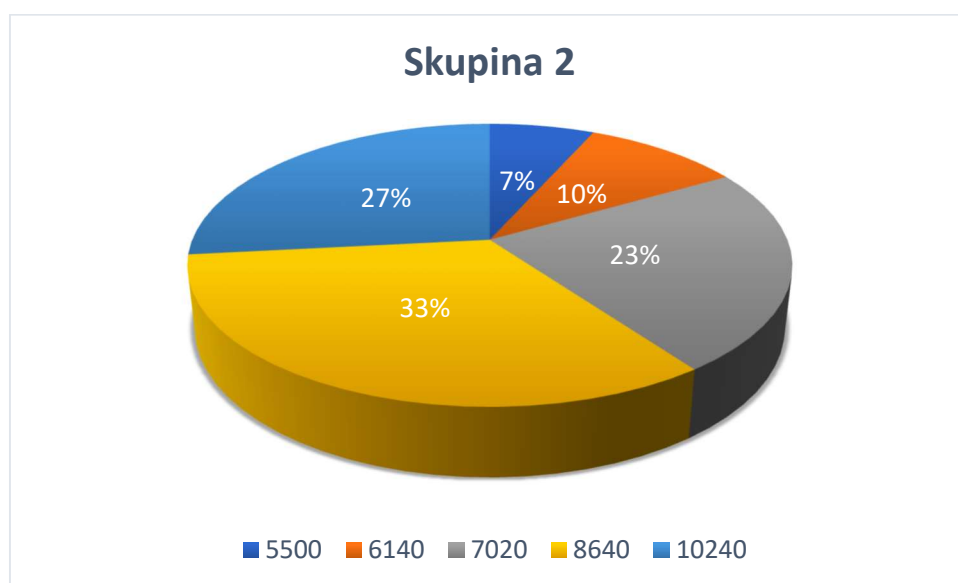
Respondenti měli na výběr z pěti odpovědí, které jsou:

1. 5500,- Kč
2. 6140,- Kč
3. 7020,- Kč
4. 8640,- Kč
5. 10240,- Kč

V grafu číslo 13 je zobrazeno, jaké odpovědi respondenti z druhé skupiny zaznamenali. Nejčastější odpovědí byla odpověď číslo 4, kterou zvolilo celkem 10 respondentů, což je 33,3 %, další nejčastější odpovědí byla poslední odpověď 10240,- Kč, toto zvolilo 8 respondentů, což je 26,7 %. I toto vypovídá o přesvědčení, že lidé na dávkách hmotné nouze dostávají spoustu peněz za nic,

a proto veřejnost volila nejčastěji poslední dvě možnosti. Při vyplňování dotazníků se respondenti zajímali o správnou odpověď a obzvláště ti, co zvolili poslední možnost se divili, že žadatelé o dávky pomoci v hmotné nouzi, kteří jsou v domácnosti právě v uvedeném množství a věku jako v zadané otázce, dostávají pouze částku 7020,- Kč.

Tuto možnost správně zvolilo 7 respondentů, což je 23,3 %. Ze 30 respondentů je to velice malé množství, nicméně další nejčastější odpovědí byla odpověď druhá, která je ve výši 6140,- Kč, tu zvolili 3 respondenti, což je 10 % z celkového počtu dotazovaných a 2 respondenti, 6,7 % zvolilo první odpověď, která je ve výši 5500,- Kč.

Graf 13 – Odpovědi skupiny 2

Zdroj: Vlastní poznatky z dotazníku

Hypotézy jsou zpracované v závěru této diplomové práce.

6.8 Porovnání dávek pomoci v hmotné nouzi na Slovensku a v České republice

Dávky pomoci v hmotné nouzi na Slovensku upravuje od 01.01.2014 zákon č. 417/2013 Z. z., zákon o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Předmětem uvedeného zákona je poskytování:

- a) Pomoci v hmotnej núdzi
- b) Osobitného príspevku
- c) Jednorazovej dávky

Stejně jako v České republice se hmotná núdza vztahuje pouze na občany Slovenské republiky, který má na území Slovenské republiky trvalý pobyt anebo na cizince, který se zdržuje na území Slovenské republiky dle zvláštního předpisu či mezinárodní smlouvy.

Hmotné nouze je stav, kdy rodina či osoba nedosahuje příjmem na částku životního minima, a členové domácnosti si neumí či nemůžou prací zvýšit příjem. Dávky pomoci v hmotné nouzi mají za úkol zajistit základní životní podmínky, jako jsou jedno teplé jídlo denně, nevyhnutelné ošacení a přístřeší. Příjemcem dávky je fyzická osoba, které se poskytuje pomoc v hmotnej núdzi či osobitý příspěvek.

Nárok na dávky hmotnej núdzi nevzniká, jestliže se všichni členové domácnosti déle než 30 dní zdržují v cizině. Veškeré hodnoty, které jsou uvedené v eurech, autorka pro orientaci přepočítala na koruny, dle aktuálního kurzu ze dne 18.03.2019, který je 1 euro = 25,67,- Kč.

6.8.1 Dávka v hmotnej núdzi

Dávky pomoci hmotné nouzi se od těch, co se vyplácí v České republice, liší. To je náležitě zobrazeno v tabulce č. 20.

Tabulka 20 - Dávky pomoci v hmotné nouzi na Slovensku a v České republice

	SVK	ČR
1.	Pomoc v hmotnej nudzi	Příspěvek na živobytí
2.	Ochranný príspevok	Doplatek na bydlení
3.	Aktivačný príspevok	Mimořádná okamžitá pomoc
4.	Príspevok na nezaopatrené dieťa	
5.	Príspevok na bývanie	

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že dávky pomoci v hmotné nouzi v České republice jsou v daleko menším počtu než na Slovensku. Na Slovensku je Príspevok na nezaopatrené dieta a Príspevok na bývanie součástí dávek pomoci v hmotnej nůdži, kdežto v České republice jsou tyto dávky součástí dávek Státní sociální podpory. Ochranný příspěvek a aktivačný příspěvek v České republice vůbec nemáme. Do roku 2003 na základě zákona č. 599/2003 Z.z., o pomoci v hmotnej nůdži byl vyplácen příspěvek na zdravotnú péči.⁵⁵

Dávka pomoci v hmotnej nůdži je jedinou dávkou systému pomoci v hmotné nouzi. Vyplácí se opakovaně a v peněžní formě, kombinované podobě či věcné podobě. Při splnění podmínek pro výplatu dávky pomoci v hmotné nouzi, mohou být poskytnuty i další výše uvedené dávky. V tom případě, že vznikne nárok i na ostatní, se částka sečte a pošle najednou. Dávky pomoci v hmotnej nůdži na Slovensku, mají téměř shodné podmínky, jako výplata dávek v hmotné nouzi v České republice. Přiznání dávky závisí na započitatelném příjmu, počtu osob ve společné domácnosti, počtu dětí a majetku osob. Od roku 2014 je v platnosti nová podmínka, kterou je nutné dodržet, a to je odpracování 32 hodin měsíčně, anebo plnění dobrovolnické činnosti či vykonávání obecních služeb. Jestliže bude žadatel či společně posuzované osobě nabídnuta možnost výkonu obecních služeb a on odmítne, sníží se mu dávka pomoci v hmotnej nůdži o 61,6 euro. Tato povinnost se nevztahuje na nezaopatřené děti, invalidní osoby, na rodiče, který se řádně stará o dítě do 3 let věku a na osoby s úrazem či chorobou.⁵⁶

Toto je obdobné u našich dávek pomoci v hmotné nouzi. Je zde nutnost odpracovat alespoň 20 hodin měsíčně, aby nebyla dávka ponížena, ale až po 6 měsících pobírání dávky. Po odpracování 30 hodin měsíčně se dávka navyšuje o 605,- Kč.

Výše dávky pomoci v hmotnej nůdži je měsíčně:

- U jednotlivce 61,6 euro / 1581,3,- Kč
- U jednotlivce s jedním dítětem nebo nejvíce se 4 dětmi 117,20 euro / 3008,5,- Kč
- U jednotlivce s více než 4 dětmi 171,20 euro / 4394,7,- Kč
- U dvojice bez dětí 107,10 euro / 2749,3,- Kč
- U dvojice s dítětem nebo nejvíce se 4 dětmi 160,40 euro / 4117,5,- Kč

⁵⁵ Zákon č. 417/2013 Z.z., o pomoci v hmotnej nůdži a o zmene a doplnení niektorých zákonov

⁵⁶ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky: *Pomoc v hmotnej nůdži* [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudzaj>

- U dvojice s více než 4 dětmi 216,10 euro / 5547,3,- Kč

Dávky na rozdíl od ČR nerozlišují, zda má rodina 1 nebo 4 děti, je dávka pro všechny stejná. Kdežto v ČR se dávka liší při jiném počtu dětí.

6.8.2 Ochranný příspěvek

Ochranný příspěvek se poskytuje osobám, které nemají možnost zabezpečit si příjem, anebo si zvýšit příjem vlastní prací. Slouží pro zabezpečení osobních výdajů člena domácnosti.

Výše ochranného příspěvku za každého člena domácnosti je:

1. 63,07 euro / 1619,- Kč měsíčně, když člen domácnosti dosáhl věku potřebného na starobní důchod, invalidní III. stupně, tzn. pracovní schopnost je snížena o více než 70 %, nebo je osamělý rodič, který se stará o dítě do 31 týdnů věku, anebo osoba, která se celodenně a řádně stará o fyzickou osobu, která potřebuje pomoc jiné fyzické osobě.
2. 34,69 euro / 890,5,- Kč měsíčně, když jde o člena domácnosti, který je lékařem uznán za dočasně práce neschopný déle než 30 dnů, např. je v karanténě, má nějakou vážnou chorobu či úraz.
3. 13,50 euro / 346,5,- Kč měsíčně, když jde o člena domácnosti, kterým je těhotná žena od začátku čtvrtého měsíce těhotenství, dochází měsíčně na pravidelné kontroly u gynekologa či porodního lékaře, dále rodič dítěte, který se osobně, celodenně a řádně stará o dítě do jednoho roku věku.

Tento druh dávky česká hmotná nouze. Může se ale zdát, že se nápadně podobá zvýšení částky živobytí o dietní stravování, což lze ale považovat jen u poslední možnosti. První dvě možnosti spíše připomínají navýšení na částku živobytí z existenčního minima na základě dočasné pracovní neschopnosti či invalidity III. stupně.⁵⁷

6.8.3 Aktivizační příspěvek

Aktivizační příspěvek je poskytován na získání, udržování, prohloubení či zvýšení vědomostí, odborných zručností, praktických zkušeností, pracovních návyků za účelem lepšího uplatnění na trhu práce.

Výše aktivizačního příspěvku je 63,07 euro / 1619,- Kč měsíčně. Uplatňují ho členové domácnosti, kteří:

---

⁵⁷ Zákon č. 417/2013 Z.z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov

- Mají příjem ze závislé činnosti nejméně ve výšce minimální mzdy,
- Jsou v evidenci uchazečů o zaměstnání
  - Zvyšují si kvalifikaci formou externího studia na střední škole či vysoké škole
  - Zúčastňuje se vzdělávání a přípravě na trh práce a projektů dle zákona č. 5/2004 Z.z., o službách zaměstnanosti
  - Jsou plnoletí a vykonávají aktivizační činnost formou menších obecných služeb
  - Jsou plnoletí a vykonávají menší obecné služby v rozsahu nejméně 64 hodin měsíčně a nejvíce 80 hodin měsíčně
  - Jsou plnoletí a vykonávají dobrovolnickou činnost v rozsahu nejméně 64 hodin měsíčně a nejvíce 80 hodin měsíčně
  - Mají vyplácený rodičovský příspěvek, když studuje na střední či vysoké škole

Menší obecné služby pro obec, anebo menší služby pro samosprávný kraj můžou být vykonávané nejvíce 18 po sobě jdoucích měsíců. Menší obecné služby či dobrovolnická činnost mohou vykonávané pouze po uplynutí 6 po sobě jdoucích kalendářních měsíců.

Aktivičný příspěvek nenáleží osobě, která je vedená v evidenci uchazečů o zaměstnání a poskytuje se mu příspěvek na vykonávání absolventské praxe, anebo příspěvek na aktivizační činnost formou dobrovolnické služby. Také se neposkytuje osobě, která splní podmínky nároku na ochranný příspěvek.

Takovou dávku hmotná nouze v České republice vůbec nezná.

6.8.4 Příspěvek na nezaopatřené dítě

Tato dávka se poskytuje nezaopatřenému dítěti, je určený na podporu výchovy, vzdělávání a všestranného rozvoje dítěte v domácnosti, které řádně plní povinnou školní docházku. Výše příspěvku je na každé nezaopatření dítě 17,20 euro / 441,5,- Kč.

Příspěvek na nezaopatřené dítě nenáleží, jestliže zákonný zástupce dítěte nedbá o řádné plnění povinné školní docházky, anebo bylo dítěti či jeho rodiči uloženo výchovné opatření a výchovné opatření neplní účel, pro který bylo určeno.

V ČR je tato dávka součástí dávek státní sociální podpory a jeho výše je odstupňována dle věku nezaopatřeného dítěte. Více je uvedené v odstavci č. 4.2.1.

6.8.5 Príspevok na bývanie

Príspevok na bývanie je určený na čiastočnú úhradu nákladů spojených s bydlením. Príspevok náleží domácnosti, jestliže je některý člen domácnosti:

- Vlastníkem či spoluvlastníkem bytu nebo rodinného domu
- Nájemcem bytu, rodinného domu anebo nájemcem obytné místnosti v zařízení, které je určeno pro trvanlé bydlení, např. ubytovna
- Je v zařízení podporovaného bydlení, zařízení pro seniory, v sociální službě, anebo specializované zařízení, kde se poskytuje sociální služba plnoleté fyzické osobě celoroční pobytovou formou, v útulku, domově na půl cesty, zařízení nouzového bydlení či krizovém středisku
- Využívá bytu či rodinného domu na základě práva doživotního užívání

Tento příspěvek se poskytuje jen jednou, bez ohledu na to, kolik lidí žije ve společné domácnosti v bytě nebo rodinném domě.

Výše příspěvku na bývanie je 55,80 euro / 1432,4,- Kč, jestliže je v domácnosti jeden člen, 89,20 euro / 2289,8,- Kč, jestliže je v domácnosti více členů domácnosti, anebo jestliže jde o nájem bytu s více nájemci.

I tato dávka je v ČR poskytována v rámci státní sociální podpory a je odvozena od počtu osob, které mají v bytové jednotce či rodinném domě trvalý pobyt. Více je uvedené v odstavci č. 4.2.2.⁵⁸

---

⁵⁸ *Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky: Pomoc v hmotnej núdzi* [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/>

7 Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo vyzdvihnout podstatu systému dávek z oblasti sociální politiky a zaznamenat je v jednotlivých kapitolách. Především se v práci zajímám o dávky státní sociální podpory a dávky pomoci v hmotné nouzi, jejich vývoj a současnou podobu. Dávky státní sociální podpory prošly více jak třiceti změnami od počátku své existence. Od roku 1995 existuje sociální podpora a od roku 2007 existuje systém pomoci v hmotné nouzi tak, jak ho známe dnes.

V diplomové práci jsem se nejdříve věnovala teoretickému popisování jednotlivých dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi a analýze platné právní úpravy. Následně jsem v praktické části zhodnotila dotazník, zpracovávala komparační analýzu a porovnávala dávky v České republice a na Slovensku.

V práci jsem se věnovala právní úpravě, která je dle mého názoru dostačující, ale mnohdy strojeně napsaná tak, že tomu laik nemusí porozumět. Dávky pomoci v hmotné nouzi upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů a další právní předpisy, jako jsou zákon č. 110/2006 Sb., o existenčním minimu a vyhláška č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi. Státní sociální podporu upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

V dnešní době se více poukazuje na zneužívání dávek jak hmotné nouze, tak dávek státní sociální podpory. Dle zkušenosti pracovníků Úřadu práce, a i dle mé zkušenosti je kontrola zneužívání nedostatečná. Mnohdy se problémy řeší jen čestným prohlášením, které ale ve výsledku není možné ověřit, a tak často dochází k tomu, že jsou uvedené informace lživé a nepravdivé. U státní sociální podpory novelizace vedla k především k tomu, že se zkrátila prekluzivní lhůta, která byla dle původní úpravy taková, že lidé mohli žádat o dávky až tři roky zpětně a tím pádem dávky nesloužily k momentální tíživé situaci. Zkrácení prekluzivní lhůty je dle mého názoru správné a žadatelé mají nárok žádat pouze 3 měsíce zpětně. Tím se také zabrání zneužívání dávek státní sociální podpory.

V praktické části jsem si zvolila několik hypotéz, které nyní zhodnocuji.

1. Hypotéza:

Lze předpokládat, že 70–80 % respondentů zná, popřípadě využívá či někdy v minulosti využívali některou z dávek pomoci v hmotné nouzi.

Tento předpoklad se potvrdil pouze o první skupiny, u které odpovědělo celkem 94 % respondentů, že zná dávku příspěvek na živobytí, následně 66,7 % zná dávku doplatek na bydlení a pouze 43,4 % zná dávku Mimořádná okamžitá pomoc, kdežto druhá skupina odpověděla tak, že pouze 56,7 % zná dávku příspěvek na živobytí, 40 % má nějaké povědomí o dávce doplatek na bydlení a pouze 33,3 % je známá dávka mimořádná okamžitá pomoc.

Výsledek je také dán tím, že je nejvíce známá a nejvíce využívaná dávka příspěvek na živobytí, proto ji také respondenti uváděli nejčastěji. Jednotlivé dávky se ale lidem podle jména nevybavovaly, anebo si je pletly s dávkami státní sociální podpory, nejčastěji ale odpovídali, že neví. Jakmile jsem ale dávky vyjmenovala, už byli respondenti schopni zvolit alespoň některou z uvedených variant.

Tento předpoklad se potvrdil pouze u první skupiny a u druhé skupiny se nepotvrdil.

2. Hypotéza:

Lze předpokládat, že u klientů hmotné nouze více než 90 % ví, který úřad vyplácí tyto dávky a u veřejnosti více než 50 % ví, který úřad vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi.

Ačkoliv klienti hmotné nouze stáli při vyplňování dotazníků na půdě Úřadu práce, tak pouze 57 % odpovědělo správně. Dávky se na Úřadech práce vyplácí již celá léta, a proto jsem předpokládala, že 90 % klientů bude vědět, který úřad vyplácí tyto dávky, to se však ale mýlila. Další častou odpovědí byl Městský úřad – sociální odbor, kde se dávky vyplácely dříve. Vše je zaznamenáno v grafu č. 7 a v tabulce č. 8.

Také u veřejnosti, kde jsem předpokládala alespoň 50 % správně zvoleného úřadu, který vyplácí dávky pomoci v hmotné nouzi, se hypotéza nevyplnila, jelikož správně odpovědělo pouze 34 % respondentů. Další nejčastější odpovědí veřejnosti byla Okresní správa sociálního zabezpečení. Vše je zaznamenáno v grafu č. 8 a v tabulce č. 9

Tento předpoklad se nepotvrdil.

3. Hypotéza:

Lze předpokládat, že více než 40 % respondentů by se při tíživé životní situaci spoléhalo na finanční pomoc od státu.

Tato hypotéza se vyplnila u obou skupin. První skupina odpovídala tak, že 55 % dotazovaných respondentů zvolilo možnost finanční pomoci, v tíživé životní situaci, od státu. Viz tabulka číslo 16 a graf číslo 9. U veřejnosti by se na finanční pomoc od státu spoléhalo pouze 42 % dotazovaných. Tento patrný rozdíl v odpovědích obou skupin je výsledkem toho, že druhá skupina patří mezi osoby, které se nikdy nespoléhaly na cizí pomoc, natož pomoc od státu a raději volí možnost vlastních úspor nebo finanční podpory od rodiny.

Tento předpoklad se potvrdil.

4. Hypotéza

Lze předpokládat, že méně než 40 % veřejnosti ví, jaká je výše dávek u uvedených případů.

Tato hypotéza se vztahuje pouze na druhou skupinu a na otázku 12 a 13. Předpokládala jsem, že první skupina by odpovídala zkrlesně, a proto tyto dvě otázky položila pouze respondentům z veřejnosti.

Dále předpokládám, že více než polovina veřejnosti nebude znát výši dávek pomoci v hmotné nouzi v uvedených příkladech. Ale opak je pravdou, na první otázku, jaká je výše Příspěvků na živobytí u jednotlivce, který nemá žádný příjem, odpověděli respondenti z 52 % správně, a to tak, že výše PnŽ je 3410,- Kč.

Druhou otázkou, na kterou se vztahuje hypotéza je, jaká výše PnŽ je pro rodinu, která nemá žádný příjem a skládá se z jednoho dospělého a dětí ve věku pět a deset let. Zde ale respondenti odpověděli správně pouze z 33 %, ale přesto byla tato odpověď nejčastější. Proto se tato hypotéza vyplnila pouze z poloviny.

Tento předpoklad se potvrdil pouze u otázky číslo 13, u otázky číslo 12 se nepotvrdil.

8 Resumé

This thesis deals with the system of social benefits paid by the Labour Office. These are State Social Support Benefits and Benefits in Material Need. Material Need Benefits are governed by the Act on Assistance in Material Need, and the Minimum Subsistence Act. State Social Support Benefits are governed by the State Social Support Act. All these benefits serve to help people in unfavourable social situations whose income does not reach their subsistence level, or they cannot increase their income by their own efforts.

The thesis is divided into seven main parts. The first part is an introduction where I present my work. The second part of the thesis is theoretical, in which the creation and role of the Labour Office is included. The third part is devoted to the development of social security and the emergence of uninsured social benefits. The fourth part focuses on individual Benefits in Material Need where there are three types of benefits and State Social Support Benefits where there are five types of benefits. The fifth part is practical, where I evaluate the results of the questionnaire and also compare the Benefits of Material Need in Slovakia and the Czech Republic. In conclusion, in the sixth part I evaluate the hypotheses I have set at the beginning of part five. In conclusion, in the sixth part I evaluate the hypotheses I have set at the beginning of part five.

9 Zdroje

Knihy:

- KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. 5., přeprac. a aktualiz. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 542 s. ISBN 978-80-7357-585-4.
- BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora: s komentářem a příklady*. 14. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-739-3.
- *Zákony III: sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů k ... z oblasti pracovního práva. Česko. Český Těšín: Poradce, s.r.o., [1998]-. ISSN 1802-8284.*
- KACZOR, Pavel. *Sociální politika a sociální systém ČR*. Praha: Oeconomica, nakladatelství VŠE, 2015. ISBN 978-80-245-2096-4.
- ŠABATOVÁ, Anna, Marek BLECHA, Jitka ČERNÁ, et al. *Dávky pomoci v hmotné nouzi*. Praha: Kancelář veřejného ochránce práv ve spolupráci s Wolters Kluwer ČR, [2017]. Stanoviska (Kancelář veřejného ochránce práv). ISBN 978-80-87949-58-0
- BECK, Petr. *Dávky pomoci v hmotné nouzi a dávky pro osoby se zdravotním postižením: k 1.5.2012 : komentář, právní předpisy*. Olomouc: ANAG, 2012. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-744-7.
- BECK, Petr. *Zákon o pomoci v hmotné nouzi: Zákon o životním a existenčním minimu*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Praktický komentář. ISBN 978-80-7552-108-8.
- TRÖSTER, Petr a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 6., podstatně přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. xxx, 290 s. Academia iuris. s. 25-27 ISBN 978-80-7400-473-5.
- KUKALOVÁ, Gabriela a Lukáš MORAVEC. *Systém sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění v ČR*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2014. ISBN 978-80-213-2491-6.
- TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. s. 35-37 ISBN 978-80-7400-322-6.
- KALENSKÁ, Marie aj. *Československé právo sociálního zabezpečení: vysokošk. učebnice pro stud. právnických fakult*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1986. s. 40 Učebnice / Panorama.

- TOMEŠ, Igor a kol. *Právo sociálního zabezpečení*. 2. vyd. Praha: Věšhrad, 1998. 17 s. ISBN 80-85305-39-9.

Zákony:

- Zákon č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného Československého státu
- Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
- Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
- Zákon č. 417/2013 Z.z., o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Internetové zdroje:

- *Integrovaný portál MPSV: Obecné informace* [online]. 12.03.2018 [cit. 2019-03-03]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/obecne>
- *MPSV: Pomoc v hmotné nouzi* [online]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/5>
- *Integrovaný portál MPSV: O Úřadu práce České republiky* [online]. [cit. 2019-01-20]. Dostupné z: <https://portal.mpsv.cz/upcr/oup>
- *Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky: Pomoc v hmotnej núdzi* [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/hmotna-nudza/>

Články v odborných periodících:

- JEDLIČKA, Jan, Ing. *Obec a finance*. 2012, **17**(1). ISSN 1211-4189. Dostupné také z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6535907>
- JEDLIČKA, Jan, Ing. *Obec a finance*. 2011, **16**(2). ISSN 1211-4189. Dostupné také z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6492148>

10 Seznam použitých symbolů a zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
ČR	Česká republika
DnB	Doplatek na bydlení
MOP	Mimořádná okamžitá pomoc
např.	například
PnŽ	Příspěvek na živobytí
popř.	popřípadě
příp.	případně
Sb.	Sbírka zákonů
tj.	to je
tzn.	to znamená
tzv.	takzvaně

11 Přílohy

11.1 Příspěvek na živobytí

ÚŘAD PRÁCE ČR

HN

Tiskopis prosím vyplňte čitelně

OSÚ S 15

Žádost o příspěvek na živobytí

A. Žadatel:

Příjmení:	Jméno ¹⁾ :	Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ³⁾ :	Tiul před:	za:
		Státní příslušnost:
Trvalý pobyt:	Obec:	Část obce: .....
	Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Skutečný pobyt ⁵⁾ :	Obec:	Část obce: .....
	Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Adresa pro doručování ⁶⁾ :	Obec:	Část obce: .....
	Ulice:	Č. p. ⁴⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ: .....
Zdrav. stav ⁷⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁸⁾ :
		Dieta ⁹⁾ :
Zdravotní péče ¹⁰⁾ :	Rodinný stav ¹¹⁾ :	Manžel(ka) ¹²⁾ :
		Rodiče ¹³⁾ :
Bydliště v ČR ¹⁴⁾ :	St. důchod ¹⁵⁾ :	Nezaopatřenost ¹⁶⁾ :
		Výživovací pov. ¹⁷⁾ :
Telefon:	E-mail:	ID datové schránky:

1) Uveďte všechna jména osoby.

2) Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uveďte v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru: M nebo Z (muž nebo žena).

3) Kolonku **Rodné příjmení** vyplňte pouze v případě, že se liší od příjmení.

4) Pokud je místo čísla popíseň přiděleno číslo evidenční, uveďte před číselm písmeno E.

5) Nevyplňuje, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem.

6) Do kolonky **Zdrav. stav** zapíšte **ANO**, pokud je osoba léčba zdravotně postižená nebo dlouhodobě nemocná. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

7) Do kolonky **Stupeň invalidity** zapíšte stupeň invalidity, který byl osobě přiznán. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

8) Do kolonky **Péče** zapíšte z tabulky D pořadové číslo dítěte, kterému je osoba rodičem a o které celodenně, osobně a řádně pečuje a toto dítě nemůže být z vážných důvodů umístěno v jakém, mateřské škole nebo v obdobném zařízení. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

9) Do kolonky **Dieta** zapíšte **ANO**, pokud osobě lékař doporučil dietní stravování. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

10) Do kolonky **Zdravotní péče** uveďte datum nástupu osoby do zdravotnického zařízení, ve kterém je osobě poskytována zdravotní péče.

11) Do kolonky **Rodinný stav** zapíšte jednu z uvedených možností ve tvaru: 1 – svobodný(á), 2 – ženatý/vdaná, 3 – vdovec/vdova, 4 – rozvedený(á), 5 – registrované partnerství.

12) Do kolonky **Manžel(ka)** uveďte pořadové číslo osoby z tabulky část A nebo D, která je manželem(kou) osoby.

13) Do kolonky **Rodiče** uveďte pořadová čísla osob z tabulky část A nebo D, které jsou rodiči (nebo osobami, kterým je dítě rozhodnutím příslušného orgánu svěřeno do péče) nezletilého nezapořteného dítěte nebo rodiči osamělého rodiče nezletilého nezapořteného dítěte. Pokud ani jeden z těchto rodičů v části A nebo D není uveden, kolonku proškrtněte.

14) Do kolonky **Bydliště v ČR** zapíšte **ANO**, pokud osoba má na území České republiky bydliště, v opačném případě kolonku proškrtněte. Osoba má bydliště na území České republiky zejména pokud se zde dlouhodobě zdržuje, vykonává zde výdělečnou činnost, žije zde s rodinou, pěstuje povinnou školní docházku nebo se zde soustavně připravuje na budoucí povolání, popřípadě existují jiné významné důvody, zejména z aktivní, jejichž vzájemná síla není omezena okrajová bezpečí této osoby v České republice.

15) Do kolonky **St. důchod** zapíšte **ANO**, pokud je osoba příjemcem starobního důchodu. V ostatních případech kolonku proškrtněte.

16) Do kolonky **Nezaopatřenost** zapíšte **ANO**, pokud osoba splňuje podmínky nezaopatřenosti dítěte. Pokud osoba není nezaopatřeným dítětem, kolonku proškrtněte.

17) Do kolonky **Výživovací pov.** uveďte **ANO**, pokud máte stanovenou výživovací povinnost vůči nezletilému dítěti anebo pokud máte vůči zletilému dítěti dluh na výživném, který vznikl v době nezletilosti dítěte. Pokud výživovací povinnost vůči nezletilému dítěti stanovenou nemáte a nemáte ani vůči zletilému dítěti dluh na výživném, který vznikl v době nezletilosti dítěte, uveďte **NE**. Dítě se považuje za nezletilé i v měsíci, ve kterém nastalo zletlost.

PROSBŮM OBRÁTTE
17 07 01 501

B. Zástupce žadatele:

Vypište pouze v případě, že žádost podává zástupce žadatele (zákonný zástupce, jiná fyzická osoba, které byla nezletilá osoba rozhodnutím příslušného orgánu svěřena do péče, zmocněnec, opatrovník).

Příjmení:	Jméno ¹⁸⁾ :	Rodné číslo v ČR ²¹⁾ :
Rodné příjmení ²²⁾ :	Titul před:	za:
Státní příslušnost:		
Trvalý pobyt ¹⁸⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
2. Skutečný pobyt ²⁰⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Adresa pro doručování ²³⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Telefon:	E-mail:	ID datové schránky:

C. Právnícká osoba zastupující žadatele:

Vypište v případě, že žádost podává právnícká osoba zastupující žadatele (obecní úřad, ústav).

Název zařízení:	iČ:
Adresa zařízení: Obec: ..... Část obce:	
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:	
Telefon:	E-mail:
ID datové schránky:	

Osoba pověřená jednat jménem právnícké osoby:

Příjmení:	Jméno ¹⁸⁾ :	Rodné číslo v ČR ¹⁹⁾ :
Funkce:	Pověření jednat od: . . . 20 do: . . . 20	Titul před: za:
Státní příslušnost:		
Adresa pro doručování ²⁰⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		

D. Ostatní společně posuzované osoby²¹⁾:

Uveďte všechny osoby, které s žadatelem společně užívají byt (obývaný prostor) na adrese skutečného pobytu uvedené v části A. Manžel/manželka a nezletilé nezaopatřené děti žadatele a ostatních společně posuzovaných osob uveďte i tehdy, jestliže s oprávněnou osobou společně byt (obývaný prostor) neužívají.

Podpsem stvrzuje každá z uvedených osob správnost a úplnost uvedených údajů a dává výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí, výši příjmu těchto osob, údaje o přihlášení ke k trvalému pobytu, v případě nezaopatřené dítěte skutečnost prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Příjmení:	Jméno ¹⁸⁾ :	Rodné číslo v ČR ²¹⁾ :
Rodné příjmení ²²⁾ :	Titul před:	za:
Státní příslušnost:		
Trvalý pobyt ¹⁸⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
3. Skutečný pobyt ²⁰⁾ : Obec: ..... Část obce:		
Ulice: ..... Č. p. ⁴¹⁾ : ..... Č. orient.: ..... PSČ:		
Nezaopatřenost ¹⁸⁾ :	St. důchod ¹⁸⁾ :	Rodinný stav ¹¹⁾ :
Zdrav. stav ¹¹⁾ :	Stupeň invalidity ¹¹⁾ :	Péče ⁴¹⁾ :
Zdravotní péče ¹⁸⁾ : . . . 20	Užívání a náklady ²²⁾ :	Rodiče ¹³⁾ :
Vyživovací pov. ¹⁷⁾ :	Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.	Podpis:

18) Nevypisujte, pokud je adresa shodná s trvalým pobytem žadatele.

19) Údaj je nepovinný. Cizinci, pokud nemají v ČR přiděleno rodné číslo, uvedou v kolonce **Rodné číslo v ČR** datum narození ve tvaru den, měsíc, rok a pohlaví ve tvaru M nebo Ž (muž nebo žena).

20) Nevypisujte, pokud je adresa shodná s adresou zařízení.

21) § 2 a § 8 zákona č. 111/2008 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů.

22) Do kolonky **Užívání a náklady** zapíše NE, pokud osoba společně s žadatelem trvale netiže a neuhrazuje s ní společné náklady na své potřeby.

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ²⁾ :		Titul před: za:		Státní příslušnost:
Trvalý pobyt ¹⁸⁾ : Obec: _____		Část obce: _____		
Ulice: _____		Č. p. ⁴⁾ : _____	Č. orient.: _____	PSČ: _____
4. Skutečný pobyt ²⁾ : Obec: _____		Část obce: _____		
Ulice: _____		Č. p. ⁴⁾ : _____	Č. orient.: _____	PSČ: _____
Nezaopatřenost ¹⁶⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Rodinný stav ¹¹⁾ :	Manžel(ka) ¹²⁾ :	
Zdrav. stav ⁸⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁹⁾ :	Dieta ⁹⁾ :	
Zdravotní péče ¹⁰⁾ :	. . . 20	Užívání a náklady ²²⁾ :	Rodiče ¹³⁾ :	
Vyživovací pov. ¹⁷⁾ :	Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			Podpis:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ²⁾ :		Titul před: za:		Státní příslušnost:
Trvalý pobyt ¹⁸⁾ : Obec: _____		Část obce: _____		
Ulice: _____		Č. p. ⁴⁾ : _____	Č. orient.: _____	PSČ: _____
5. Skutečný pobyt ²⁾ : Obec: _____		Část obce: _____		
Ulice: _____		Č. p. ⁴⁾ : _____	Č. orient.: _____	PSČ: _____
Nezaopatřenost ¹⁶⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Rodinný stav ¹¹⁾ :	Manžel(ka) ¹²⁾ :	
Zdrav. stav ⁸⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁹⁾ :	Dieta ⁹⁾ :	
Zdravotní péče ¹⁰⁾ :	. . . 20	Užívání a náklady ²²⁾ :	Rodiče ¹³⁾ :	
Vyživovací pov. ¹⁷⁾ :	Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			Podpis:

Příjmení:		Jméno ¹⁾ :		Rodné číslo v ČR ²⁾ :
Rodné příjmení ²⁾ :		Titul před: za:		Státní příslušnost:
Trvalý pobyt ¹⁸⁾ : Obec: _____		Část obce: _____		
Ulice: _____		Č. p. ⁴⁾ : _____	Č. orient.: _____	PSČ: _____
6. Skutečný pobyt ²⁾ : Obec: _____		Část obce: _____		
Ulice: _____		Č. p. ⁴⁾ : _____	Č. orient.: _____	PSČ: _____
Nezaopatřenost ¹⁶⁾ :	St. důchod ¹⁹⁾ :	Rodinný stav ¹¹⁾ :	Manžel(ka) ¹²⁾ :	
Zdrav. stav ⁸⁾ :	Stupeň invalidity ⁷⁾ :	Péče ⁹⁾ :	Dieta ⁹⁾ :	
Zdravotní péče ¹⁰⁾ :	. . . 20	Užívání a náklady ²²⁾ :	Rodiče ¹³⁾ :	
Vyživovací pov. ¹⁷⁾ :	Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.			Podpis:

E. Počet dalších osob užívajících byt (obývaný prostor)²³⁾:

23) Uveďte počet dalších osob, které užívají byt (obývaný prostor) a které nejsou společně posuzovanými osobami, a proto nebyly uvedeny v odstavci D.

F. Způsob výplaty dávky:

Zaškrtněte prosím jednu z následujících tří variant a do příslušné tabulky uveďte doplňující informace.

na platební účet u peněžního ústavu v ČR vedeném v CZK:

Číslo účtu:	Kód banky:	Specifický symbol ²⁴⁾ :
Vlastník bankovního účtu: Příjmení:		Jméno ¹⁾ :

poštovním poukazem na adresu trvalého pobytu v ČR

poštovním poukazem na jinou adresu v ČR:

Obec:	Část obce:		
Ulice:	Č. p. ⁴⁾ :	Č. orient.:	PSČ: .....

v hotovosti

G. Prohlášení žadatele:

Prohlašuji, že jsou v této žádosti uvedeny všechny společně posuzované osoby.

Prohlašuji, že mé celkové sociální a majetkové poměry jsou takové, že mi neumožňují překonat nepříznivou situaci vlastními silami.

Veškeré údaje v této žádosti jsou pravdivé a jsem si vědom(a) případných následků, které by pro mne z nepravdivých údajů vyplývaly.

Podpisem rovněž dávám svůj výslovný souhlas k tomu, aby státní orgány a další právnické osoby a fyzické osoby sdělily příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje nebo jí vyplácí, výši příjmu, údaje o přihlášení se k trvalému pobytu, v případě nezaopatřeného dítěte skutečnosti prokazující nezaopatřenost a další údaje, a to v rozsahu potřebném pro rozhodování o nároku na dávku, její výši a výplatu a pro posuzování podle § 16 zákona č. 111/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom(a) povinnosti písemně ohlásit příslušnému úřadu, který o dávce rozhoduje, do 8 dnů změny ve skutečnostech, které jsou rozhodné pro trvání nároku na dávku, její výši a výplatu (např. pro žadatele nebo kteroukoliv z ostatních společně posuzovaných osob doklad o uznání osoby za dočasně práce neschopnou, pokud bude takto osoba uznána, doklad o pobírání dávek nemocenského pojištění z důvodu těhotenství nebo mateřství, pokud tyto dávky bude osoba pobírat, ohlášení nástupu výkonu trestu odnětí svobody, vzetí do vazby, pobyt v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory nebo domově se zvláštním režimem, nebo v chráněném bydlení nebo pobyt ve zdravotnickém zařízení zdravotní péče, aj.).

Formulář (sem převezla(a) z oficiálních webových stránek Ministerstva práce a sociálních věcí, nezměnil(a) jsem na něm žádné pevné texty, pouze jsem pravdivě vyplnil(a) kolonky určené k vyplňování).

V	dne	. 20	Podpis žadatele/zástupce:
---	-----	------	---------------------------

K žádosti prosím doložte:

- pro všechny uvedené osoby (mimo osoby v části D) průkaz totožnosti, u dětí do 15 let rodný list
- pokud v průkazu totožnosti není uvedeno rodné příjmení, doložte rodný list
- **Informace o užívání bytu (obývaném prostoru)**
- pro nezaopatřené děti po skončení povinné školní docházky a vždy od školního roku začínajícího v kalendářním roce, v němž dítě dovršilo 15 let:
  - **Potvrzení o studiu** nebo
  - **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném úřadem práce** nebo dokládající neschopnost vykonávat soustavou výdělečnou činnost z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu nebo
  - **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem** dokládající neschopnost soustavně se připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz
- pro každou osobu **Prohlášení o celkových sociálních a majetkových poměrech**
- pro každou osobu **Doklad o výši měsíčních příjmů** za tři kalendářní měsíce předcházející kalendářnímu měsíci, ve kterém podáváte žádost o přiznání dávky
- pro každou osobu, která vyplnila **ANO** v kolonce **St. důchod**, doklad o přiznání starobního důchodu
- pro každou osobu, která vyplnila **ANO** v kolonce **Zdrav. stav** z důvodu těžkého zdravotního postižení, průkaz mimořádných výhod ZTP/P
- pro každou osobu, která je dlouhodobě nemocná, **Potvrzení o zdravotním stavu vydávaném ošetřujícím lékařem** dokládající dlouhodobou nemoc, pokud není dlouhodobá nemoc doložena doklady o uznání osoby za dočasně práce neschopnou
- pro každou osobu, která vyplnila kolonku **Stupeň invalidity**, doklad o přiznání stupně invalidity
- pro každou osobu, která vyplnila **ANO** v kolonce **Dieta**, **Potvrzení o nutnosti dietního stravování**
- pro každou osobu výpisy z bankovních účtů
- pro každou osobu, která vyplnila **ANO** v kolonce **Vyživovací povinnost**, **Prohlášení o stanovené vyživovací povinnosti a jejím plnění** platné k posledního dni měsíce, předcházejícímu měsíci podání žádosti
- pro každou osobu, která je uznána za dočasně práce neschopnou, doklad o uznání osoby dočasně práce neschopnou
- pro každou osobu, která pobírá dávky nemocenského pojištění z důvodu těhotenství nebo mateřské, doklad o pobírání těchto dávek
- pro každé nezaopatřené dítě, kterému je výživné stanoveno soudem, rozhodnutí soudu o stanovení výživného

Údaje, pro které na formuláři nedostačuje vyhrazené místo, uveďte na volném listě a přiložte k tiskopisu.

Formuláře žádostí, potvrzení a ostatních dokladů naleznete na internetové adrese <http://portal.mpsv.cz/forms> nebo si je vyzvednete na pracovišti Úřadu práce ČR. Na toto pracoviště se také obraťte, pokud budete mít při vyplňování pochybnosti.

²⁴⁾ Kolonku **Specifický symbol** vyplňte pouze v případě Československé obchodní banky pro účty s číselm 6699.

11.2 Dotazník pro první skupinu

Dotazník pro osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi

1. Uveďte prosím, zda jste muž či žena.

- a) Žena   b) Muž

2. Zaškrtněte prosím, v které věkové skupině jste.

- a) Do 20 let   b) 20-30 let   c) 31-45 let   d) nad 45 let

3. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- a) Nedokončené ZŠ   b) ZŠ   c) Odborné učiliště
d) SŠ   e) VOŠ/VŠ

4. Znáte dávky pomoci v hmotné nouzi? Popřípadě uveďte nějakou.

5. Z vyjmenovaných dávek pomoci v hmotné nouzi zaškrtněte tu, o které jste někdy slyšel/a.

- a) Příspěvek na živobytí
b) Doplatek na bydlení
c) Mimořádná okamžitá pomoc

6. Víte, který úřad dávky pomoci v hmotné nouzi vyplácí?

- a) Okrasní správa sociálního zabezpečení
b) Úřad práce ČR
c) Městský úřad – Sociální odbor
d) Nevím

7. Víte, jak často se dávky pomoci v hmotné nouzi oprávněným osobám vyplácejí?

- a) měsíčně
b) dle potřeby
c) nevím

8. Víte, jak lze dávky pomoci v hmotné nouzi žadateli vyplácet? /lze i více možností/

- a) poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu
b) poštovní poukázkou na jinou adresu
c) převodem na účet u banky v ČR
d) nevím

9. Myslíte si, že Vám dávky pomoci v hmotné nouzi pomohly při financování rodiny?

- a) ano, určitě
- b) asi ano
- c) částečně
- d) nebylo to tak podstatné

10. Jakou finanční podporu byste si představoval/a či využil v případě, že byste se ocítl bez finančních prostředků (z důvodu nějaké sociální události – nezaměstnanost, nemoc, invalidita, narození dítěte, smrt apod.)?

- a) od státu
- b) od rodiny
- c) od kamaráda, přítele, souseda, zaměstnavatele
- d) z vlastních úspor
- e) nevím

11. Myslíte si, že o dávkách pomoci v hmotné nouzi existuje dostatek dostupných informací?

- a) ano
- b) mohlo by to být lepší
- c) ne

11.3 Dotazník pro druhou skupinu

1. Uved'te prosím, zda jste muž či žena.

- a) Žena   b) Muž

2. Zaškrtněte prosím, v které věkové skupině jste.

- a) Do 20 let   b) 20-30 let   c) 31-45 let   d) nad 45 let

3. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- a) Nedokončené ZŠ   b) ZŠ   c) Odborné učiliště
d) SŠ   e) VOŠ/VŠ

4. Znáte dávky pomoci v hmotné nouzi? Popřípadě uveďte nějakou.

5. Z vyjmenovaných dávek pomoci v hmotné nouzi zaškrtněte tu, o které jste někdy slyšel/a.

- a) Příspěvek na živobytí
d) Doplatek na bydlení
e) Mimořádná okamžitá pomoc

6. Víte, který úřad dávky pomoci v hmotné nouzi vyplácí?

- a) Okrasní správa sociálního zabezpečení
b) Úřad práce ČR
c) Městský úřad – Sociální odbor
d) Nevím

7. Víte, jak často se dávky pomoci v hmotné nouzi oprávněným osobám vyplácejí?

- a) měsíčně
b) dle potřeby
c) nevím

8. Víte, jak lze dávky pomoci v hmotné nouzi žadateli vyplácet? /lze i více možností/

- a) poštovní poukázkou na adresu trvalého pobytu
b) poštovní poukázkou na jinou adresu
c) převodem na účet u banky v ČR
d) nevím

9. Myslíte si, že byste někdy v budoucnu využil/a dávek pomoci v hmotné nouzi při financování své rodiny?

- a) ano, určitě
- b) možná
- c) doufám, že nebudu muset
- d) ne

10. Jakou finanční podporu byste si představoval/a či využil v případě, že byste se ocitl bez finančních prostředků (z důvodu nějaké sociální události – nezaměstnanost, nemoc, invalidita, narození dítěte, smrt apod.)?

- a) od státu
- b) od rodiny
- c) od kamaráda, přítele, souseda, zaměstnavatele
- d) z vlastních úspor
- e) nevím

11. Myslíte si, že o dávkách pomoci v hmotné nouzi existuje dostatek dostupných informací?

- a) ano
- b) mohlo by to být lepší
- c) ne

12. Víte, jaká je výše dávky Příspěvku na živobytí pro jednotlivce, který nemá žádný příjem? /lze i více možností/

- a) 1500
- b) 2200
- c) 3410
- d) 4140
- e) 5100

13. Víte, jaká je výše Příspěvku na živobytí pro 3člennou rodinu, která nemá žádný příjem? (1 dospělý a 2 děti ve věku 5 a 10 let)

- a) 5500
- b) 6140
- c) 7020
- d) 8640
- e) 10240